

Deres ref:
Vår ref: 2019/160018
Dato:
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Høring av forskrift om velferd for hunder i forbindelse med avl

Mattilsynet foreslår en ny forskrift om velferd for hunder i forbindelse med avl. Forskriftsutkastet legges ut til høring på vegne av Landbruks- og matdepartementet. Høringsfristen går ut **(dato)**.

Sammendrag av forslaget

Mattilsynet har utarbeida et forslag til en ny dyrevelferdsforskrift som skal omfatte all slags avl av alle slags hunder. I utkastet til forskrift er det foreslått krav til dyreholdere, oppdrettere, avlsorganisasjoner, raseklubber og veterinærer.

Mange av bestemmelsene gjelder all avl av hund. I tillegg er det krav spesielt retta mot avl av såkalte «organiserte hundetyper» og «uorganiserte hundetyper». At en hundetype er «organisert», betyr at én eller flere organisasjoner har tatt ansvar for å organisere avl av hundetypen. Alle anerkjente hunderaser vil regnes som organiserte hundetyper i Norge.

Vi foreslår at avlsorganisasjonene og raseklubbene skal regulere avl av organiserte hundetyper i såkalte «avlsprogram», og at oppdretterne av organiserte hundetyper skal delta i og følge slike avlsprogram. I tillegg til avlsprogram foreslår vi at avlsorganisasjonene skal ha såkalte «avlregister» for sine hundetyper og utvikle stamtavler for alle hundene i avlsregisteret.

Alle dyreholdere og oppdrettere skal bidra til sunn avl av hund. Og de skal så langt som mulig hindre tilfeldig eller uønsket avl. Før avl skal opplysninger om hundene utveksles og vurderes etter bestemmelsene i forskriften.

Vi foreslår krav om at alle oppdrettere har kompetanse om hund og avl. Oppdretterne skal ha planer for aktiviteten sin og føre journal over valpekull med nødvendige opplysninger om hundene. Oppdrettere med tisper som avler flere enn to valpekull, melde fra om aktiviteten til Mattilsynet.

Oppdretterne skal ifølge forslaget sikre at hundene oppfyller visse vilkår for å kunne brukes i avl.

Hundene må ifølge forslaget være identitetsmerka og registrert i eierregister. De skal også ha vært undersøkt av veterinær i løpet av de åtte siste månedene før de brukes i avl første gang.

Et sentralt vilkår for å kunne bruke hunder i avl, er at hundene ikke har arvelige egenskaper som vil sette avkommet i fare for unødige belastninger. Om belastningen er «unødig» må i utgangspunktet vurderes konkret og individuelt, men vi foreslår å forskriftsfeste hvilke hensyn som er

særlig relevante i vurderingen. Vi foreslår også å forskriftsfeste hvilken grad av belastning som uansett skal regnes som unødig. For avl av organiserte hundetyper foreslår vi at de nærmere vilkårene fastsettes i organisasjonenes avlsprogrammer.

Hundene skal ifølge forslaget ikke være i nær slekt. Vi foreslår å definere ulovlig innavl av hund ved å forby avl mellom hel- og halvsøsken og mellom avkom og foreldre eller besteforeldre.

Tisper som blir påført unødig belastning av bli brukt i avl, kan ifølge forslaget ikke brukes. Dette omfatter også tisper som ikke kan føde naturlig uten unødig belastning, og tisper som er mye mindre enn hannhunden og dermed blir utsatt for unødig belastning.

For tisper foreslår vi også aldersgrenser, hviletid mellom kullene og maksimalt antall kull. Tisper skal ifølge forslaget ikke insemineres uten at det er god grunn til det. Inseminering skal utføres av veterinær.

Vi foreslår krav til levestandard og stell av tisper med valper. Alle valper skal ifølge forslaget undersøkes av veterinær og få helseattest. Vi foreslår også å forskriftsfeste at valpene skal være sammen med mor i de 8 første ukene av livet.

Oppdrettere av uorganiserte hundetyper, har ingen avlsorganisasjon å forholde seg til. Vi foreslår at disse oppdretterne i stedet skal ha avlsplaner som tilsvarer avlsprogram, føre journal med opplysninger som i avlsregister og utvikle stamtavler for hver hund.

1. Bakgrunnen for forslaget

1.1. Oppdraget og arbeidet

11. juli 2019 fikk Mattilsynet i oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet å utarbeide et forslag til forskrift om avl av hund med hjemmel i dyrevelferdsloven. Departementet pekte særlig på problemet med avl på raser med ekstreme eksteriørtrekk og problemet med såkalte «valpefabrikker».

Ifølge departementet bør forskriftsutkastet inneholde krav om at

- alle som driver hundeavl, skal ha plikt til å vurdere egenskaper som kan medføre helsemessige problemer for avkommet når de velger ut individer som skal brukes i avl
- alle raseklubber skal ha egne avlsstrategier
- avlsstrategiene skal omtale
 - en vurdering av rasespesifikke arvelige egenskaper som kan påvirke hundens helse og velferd negativt (både eksteriørmessige og andre egenskaper)
 - hvilke egenskaper klubben vil følge opp
 - hvordan klubben vil registrere forekomst og utvikling av forekomst av aktuelle egenskaper
 - hvilke tiltak klubben vil iverksette for å redusere forekomst av aktuelle egenskaper
- raseklubbene skal dokumentere tiltak og forbedringer i status
- alle oppdrettere som ikke er tilknyttet en raseklubb, må kunne gjøre muntlig rede for hvordan de vurderer forekomst av arvelige lidelser hos foreldredyr og på hvilken måte de tar hensyn til eventuelle arvelige lidelser ved planlegging av paringer
- krav om at oppdrettere med et visst omfang på oppdrettsvirksomheten registreres hos Mattilsynet av oppdrettere

I arbeidet med forslaget har vi hatt møter og diskutert flere versjoner av forskriftsutkastet med Norsk Kennel Klub, Norges Hundekjørerforbund, Norges Hunders Landsforbund, Den norske veterinærforening, Dyrebeskyttelsen Norge og NOAH – for dyrs rettigheter. Organisasjonene har gitt verdifulle innspill som i stor grad er innarbeida i forslaget.

1.2. Lovendring

18. juni 2021 ble dyrevelferdsloven § 25 endra. Endringa gikk ut på å presisere at dyreholdere, oppdrettere, avlsorganisasjoner og raseklubber har plikt til å følge bestemmelsene i paragrafen. Det kan også fastsettes forskrifter som er retta mot dyreholdere, oppdrettere, avlsorganisasjoner

og raseklubber. Vi kommer nærmere tilbake til hvordan vi tolker og bruker disse begrepene i forskriftsutkastet.

1.3. Rettssak

31. januar 2022 avsa Oslo tingrett en dom om at avl av engelsk bulldog og cavalier king charles spaniel er i strid med dyrevelferdsloven § 25. Dommen ble avsagt overfor Norsk Kennel Klub, Norsk Bulldog Klubb, Norsk cavalierklubb og seks oppdrettere, tre for hver rase, som var utpekt av saksøkeren Dyrebeskyttelsen Norge. Overfor de seks oppdretterne fastsatte tingretten forbud mot å avle de to hunderasene.

Norsk Kennel Klub anka tingrettens dom, og saken ble behandla av Borgarting lagmannsrett i september 2022. I dommen av 18. november 2022 opprettholdt lagmannsretten slutningen at avl av cavalier king charles spaniel er i strid med dyrevelferdsloven § 25. Retten kom derimot fram til at avl av engelsk bulldog ikke var i strid med § 25 og frifant de saksøkte for den hunderasen. Partene hadde innledningsvis blitt enige om å frafalle punktet om at oppdretterne skulle forbyes å avle rasene. Lagmannsretten frifant derfor oppdretterne av cavalier king charles spaniel på det punktet, men altså ikke på punktet om at avl av den rasen er i strid med § 25.

Begge partene anka lagmannsrettens dom. 14. mars 2023 beslutta Høyesteretts ankeutvalg å tillate at ankene fremmes for Høyesterett. Det er i skrivende stund ikke bestemt når saken skal behandles i Høyesterett.

Siden det ikke foreligger rettskraftig dom i denne saken, er det ikke sikkert hva saken vil bety for gjeldende rett på området. Saken er interessant, men ikke avgjørende for arbeidet med forskriften. Vi forholder oss til oppdraget fra LMD og dyrevelferdsloven. Så avventer vi Høyesteretts avgjørelse før vi vurderer hvilken betydning saken får.

2. Regler om dyrevelferd i forbindelse med avl

2.1. Dyrevelferdsloven

Velferd for dyr i forbindelse med avl er regulert i flere av bestemmelsene i lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd. Avl av avkom kan innebære belastninger for både dyra som brukes i avl, og avkommet som avles. I dyrevelferdsloven reguleres hvilke belastninger som er uakseptable, og hva som skal gjøres for å unngå slike belastninger og ellers sørge for at både avlsdyra og avkommet har det godt.

Bestemmelsene i dyrevelferdsloven er generelle og åpner i stor grad for skjønn. For å utdype og konkretisere bestemmelsene kan det fastsettes forskrifter med hjemmel i loven. Les mer om det i punkt 2.2.

Både avlsdyr og avkom skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Dyra har dessuten egenverdi uavhengig av hva avlen betyr for oss mennesker. Disse reglene og prinsippene er fastsatt i dyrevelferdsloven § 3, og de er grunnleggende for hvordan de andre bestemmelsene i loven og forskriftene skal tolkes.

Alle som er involvert i avl av dyr, skal ha nødvendig kompetanse om det de gjør og hvordan det skal gjøres i samsvar med dyrevelferdsloven. Det følger av dyrevelferdsloven § 6. Med begrepet «kompetanse» menes kunnskap, ferdigheter og holdninger. Det er den reelle kompetansen, altså hva personen faktisk vet, kan og vil, som avgjør om og i hvilken grad personen bidrar til sunn avl og god velferd for dyra. Men i mange sammenhenger er det i tillegg nødvendig med formell kompetanse, altså utdanning, kurs eller annen opplæring, for at personen skal regnes som tilstrekkelig kompetent.

Ifølge § 6 tredje ledd skal oppdrettere ikke overlate dyr til «personer som det er grunn til å tro ikke kan eller vil behandle dyret forsvarlig». Dette forutsetter at oppdretteren undersøker og gjør en vurdering av om mottakeren av avkommet er kompetent

Med hjemmel i § 6 fjerde ledd kan det fastsettes forskrifter med mer konkrete bestemmelser om kompetanse.

Avlsdyr og avkom skal ha et godt levested. Det følger av dyrevelferdsloven § 23. Levestedet skal være trygt, sunt, stimulerende og trivelig for dyra. Å starte livet i et godt levested kan være avgjørende for den framtidige velferden til avkommet. Mordyra har behov for et levested som gir god anledning til både å ta vare på avkommet og dekke sine egne behov.

Med hjemmel i § 23 tredje ledd kan det fastsettes forskrifter med mer konkrete bestemmelser om levested.

Avlsdyr og avkom skal ha godt tilsyn og stell. Det følger av dyrevelferdsloven § 24. Dyra skal ha nok vann og riktig fôr. Avkom av pattedyr skal ha morsmelk i starten. Veterinær skal om nødvendig kontaktes ved fødselsvansker og for å vurdere helsa til både avlsdyr og avkom. Dyra skal beskyttes og behandles mot skade, sykdom og parasitter. Det kan innebære plikt til å vaksinere. Avkommet skal sosialiseres slik at dyra kan stelles og håndteres av mennesker.

Med hjemmel i § 24 annet ledd kan det fastsettes forskrifter med mer konkrete bestemmelser om tilsyn og stell av dyr.

§ 25 er spesialparagrafen om avl i dyrevelferdsloven. Med «avl» menes alle aktiviteter som er nødvendige for at dyr skal få avkom¹. Paragrafen gjelder velferden for avkommet ut fra de egenskapene som arves fra foreldredyra.

Avlsparagrafen gjelder

- dyreholdere (personer og virksomheter som eier eller har ansvar for dyr)
- oppdrettere (personer eller virksomheter som bruker dyr i avl)
- avlsorganisasjoner (organisasjoner som organiserer oppdrettere og avl av dyr)
- raseklubber (organisasjoner som organiserer avl av visse raser eller typer dyr innen en dyreart)

§ 25 første ledd er et påbud om at avl skal fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse. Dette er ikke et påbud om at alle dyr skal fødes med perfekte egenskaper som gir maksimal dyrevelferd. Påbudet går ut på å arbeide for at flest mulig dyr blir født med egenskaper som gir dyra best mulig velferd.

I § 25 annet ledd er det forbud mot avl som

- endrer arveanlegg slik at de påvirker fysiske eller mentale funksjoner negativt
- viderefører slike endrede arveanlegg
- reduserer muligheten til naturlig atferd
- vekker allmenne etiske reaksjoner

I § 25 tredje ledd er det et forbud mot å bruke dyr med arveanlegg som nevnt i annet ledd i videre avl.

Både påbudet i første ledd og forbudsbestemmelsene i annet og tredje ledd må tolkes i lys av § 3 og plikten til å beskytte dyr mot fare for unødige belastninger. Kjernen i en slik tolkning er at avl ikke skal føre til at dyr fødes med egenskaper som setter dem i fare for unødige belastninger. For å unngå at dette skjer må det brukes sunne dyr i avl, og ikke dyr med unødig belastende egenskaper som kan overføres til avkommet.

Det avgjørende spørsmålet er om den arvelige belastningen er unødig. Dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle av avl basert på kunnskap om arvelige og belastende egenskaper hos denne typen dyr og de individene som skal brukes eller er brukt i avl. Belastningsgraden må så veies opp mot behovet for avl og for å bruke nettopp disse individene i avlen.

Med hjemmel i § 25 fjerde ledd kan det fastsettes forskrifter med mer konkrete bestemmelser om avl.

¹ Ot.prp. nr. 15 (2008-2009) side 111

Oppdrettere som selger eller på annen måte overlater dyr til andre, skal gi de nye dyreholderne nødvendig informasjon om forhold som er av betydning for dyrets velferd. Dette følger av dyrevelferdsloven § 27, som også gir hjemmel til å fastsette forskrifter.

2.2. Forskriftsbestemmelser om dyrevelferd i forbindelse med avl

Det er fastsatt avlsbestemmelser i forskriftene om velferd for produksjonsdyr² og bruk av dyr i forsøk³. Bestemmelsene for produksjonsdyr er ikke særlig omfattende og konkrete. I forskriftene om storfe, svin, sau, geit og oppdrettsfisk er det bare generelle påbud om å fremme friske og robuste dyr med god funksjon. For forsøksdyr er reglene om avl noe mer avanserte.

Inseminering er forskriftsregulert for storfe, svin, sau, geit, hest og rev. I den forskriften åpnes det for at andre enn veterinær utfører insemineringen. Det er forskriftsfestet forbud mot å inseminere drektige eller sjuke dyr, og dyr med unormale tilstander ved kjønnsorganene⁴.

Det er ikke forskriftsfestet bestemmelser om dyrevelferd i forbindelse med avl av hunder eller andre kjæledyr. Heller ikke inseminering av hund eller andre kjæledyr er forskriftsregulert.

2.3. Andre lands regelverk om dyrevelferd i forbindelse med avl av hund

2.3.1. Sverige

I den svenske forskriften om hold av hunder og katter⁵ er det fastsatt nokså detaljerte regler om dyrevelferd i forbindelse med avl. Reglene er retta utelukkende mot dyreholdere og oppdrettere, ikke mot avlsorganisasjoner og raseklubber.

2.3.2. Danmark

I den danske forskriften om velferd for hund⁶ er det fastsatt bestemmelser om velferd for tisper og valper, særlig retta mot kommersielle oppdrettsvirksomheter. Men de har ikke bestemmelser om hvilke hunder som kan brukes i avl.

2.3.3. EU

EU har ikke bindende regelverk om dyrevelferd ved avl av hund. Men omfattende retningslinjer for ansvarlig hundeavl⁷ har blitt fastsatt som en del av EU sin dyrevelferdsplattform.

EU-kommisjonen har imidlertid planer om å regulere avl av både hund og katt i sitt framtidige regelverk om kommersielt hold av kjæledyr. Våren 2023 hadde Kommisjonen anbefalte tema for regulering ute på høring blant medlemmene i EU-plattformen. Der var det anbefalinger om å regulere unødvendige inngrep, kompetanse, avlsarbeid, ekstremavl og offentlig kontroll.

² [Forskrift 12. desember 2001 nr. 1494 om hold av høns og kalkun § 24](#), [forskrift 18. februar 2003 om hold av svin § 4](#), [forskrift 22. april 2004 nr. 665 om hold av storfe § 4](#), [forskrift 18. februar 2005 nr. 160 om velferd for småfe § 7](#), [forskrift 3. juli 2006 nr. 885 om velferd for produksjonsdyr § 12](#), [forskrift 17. juni 2008 nr. 822 om drift av akvakulturanlegg \(akvakulturdriftsforskriften\) § 51](#), og [forskrift 17. mars 2011 nr. 296 om hold av pelsdyr § 6](#)

³ [Forskrift 18. juni 2015 nr. 761 om bruk av dyr i forsøk](#)

⁴ [Forskrift 6. mars 1995 nr. 239 om kunstig sædoverføring hos husdyr utført av andre enn veterinær § 6](#)

⁵ [Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hundar og katter \(SJVFS 2020:8\) kapittel 6](#)

⁶ [Bekendtgørelse om dyrevelferdsmæssige mindstekrav til hold av hunde \(BEK nr 1749 af 30.11.2020\)](#)

⁷ [Responsible dog breeding guidelines \(03.11.2020\)](#)

3. Andre offentlige regler med betydning for avl av dyr

3.1. Krav om identitetsmerking av dyr

Produksjonsdyr som storfe og svin skal merkes for å kunne identifiseres og spores tilbake til dyreholdet de kommer fra. Kravene om merking av produksjonsdyr er fastsatt i landyrsporbarhetsforskriften.

Det er ikke et generelt krav om identitetsmerking av hunder i Norge, heller ikke i forbindelse med avl. Men det er krav om identitetsmerking i regelverket om innførsel og utførsel av dyr⁸, regelverket om dyr i konkurranser⁹ og regelverket om farlige hunder¹⁰.

3.2. Krav om offentlig registrering av anlegg for avl av dyr

Anlegg for hundeoppdrett og annet hold av hund som ikke bare er vanlig hold av kjæledyr for «privat ikke kommersielt formål», skal registreres hos Mattilsynet. Kravet om dette framgår av det nye dyrehelseregelverket fra EU, som er gjennomført i dyrehelseforskriften¹¹.

Det er ikke helt avklart hvor grensa går mellom såkalt kommersielt hundehold som skal registreres, og ikke-kommersielt hundehold som ikke skal registreres. I Sverige regnes hundeoppdrett som kommersielt når formålet med hundeholdet er å tjene penger på avl. Hundeoppdrettet regnes også som kommersielt dersom det fødes opp eller omsettes flere enn to valpekull i året.¹²

3.3. Husdyravlsloven og beskyttelse av raser

Husdyravlsloven¹³ og den tilhørende husdyravlsforskriften¹⁴ har som formål å sikre forsvarlig avl av renrasa storfe, svin, sau, geit og hest, og av hybridavlsvin. Dette regelverket gjelder ikke dyrevelferd og ikke avl av hund.

Kontrollert raseavl kan være bra for dyrevelferden, men kan også få utslag som påfører dyra unødige belastninger. Det er derfor viktig å skille mellom regulering av avl med hjemmel i dyrevelferdsloven og regulering av avl med hjemmel i husdyravlsloven.

4. Avl og omsetning av hund i Norge

4.1. Omfang og praksis

Ifølge DyreID antas det å være omtrent 565 000 hunder i Norge. Rundt 400 000 av disse hundene er rasehunder. Rundt 60 prosent av rasehundene er registrert hos Norsk Kennel Klub (NKK). NKK registrerte 37314 hunder i 2021. Dette er en kraftig oppgang fra 2018 hvor det ble registrert 27547 valper. Økningen kan trolig delvis forklares med pandemien.

Tall fra NKK viser at rundt 13 prosent av hunder i hver generasjon brukes i avl. Det registreres rundt 30 000 hunder i NKKs system hvert år, hvilket vil si at rundt 4000 av disse hundene brukes i avl.

NKK opplyser at omtrent 4000 unike oppdrettere registrerer valpekull årlig. De siste tre årene har totalt 7990 unike oppdrettere gjort dette. 4320 oppdrettere har registrert ett valpekull i NKK de siste tre årene, mens 3670 av disse har registrert mer enn ett kull de siste tre årene.

Avl av hund i Norge foregår både organisert og uorganisert. Den organiserte avlen styres gjennom organisasjoner som NKK, Norges Hundekjørerforbund (NHF), og Norges Hundes Landsforbund (NHL). Disse stiller ulike krav om blant annet helsestatus hos avlsdyrene og en viss kompetanse hos oppdretterne.

⁸ [Forskrift 19. mai 2016 nr. 542 om ikke-kommersiell forflytning av kjæledyr, forskrift 7. april 2022 nr. 637 som utfyller dyrehelseforskriften med bestemmelser om landdyranlegg og rugerier og sporbarhet av landdyr og rugeegg \(landdyrsporbarhetsforskriften\)](#) og [forskrift 7. april 2022 nr. 636 som utfyller dyrehelseforskriften med bestemmelser om forflytning av landdyr, rugeegg og animalske produkter fra landdyr i EØS-området \(landdyrforflytningsforskriften\)](#)

⁹ [Forskrift 9. desember 2020 nr. 2547 om velferd for hest og hund i konkurranser § 9](#)

¹⁰ [Forskrift 20. august 2004 nr. 1204 om hunder § 2 annet ledd](#)

¹¹ [Forskrift 6. april 2022 nr. 631 om dyrehelse](#)

¹² [Märk och registrera hundar - Jordbruksverket.se](#)

¹³ [Lov 4. desember 1992 nr. 130 om husdyravl](#)

¹⁴ [Forskrift 31. januar 2018 nr. om avl av storfe, svin, sau, geit og hest](#)

Uorganisert avl styres av den enkelte oppdretter. Det er ingen krav til helsestatus hos avlsdyrene eller kompetanse hos oppdretter annet enn de krav som stilles i lov om dyrevelferd. Denne typen avl favner alt fra oppdrettere som driver godt planlagt avl av rasehunder, men som ønsker å stå utenfor det organiserte, via oppdrettere som ønsker å avle populære designhunder, til de som driver mer eller mindre tilfeldig avl av blandingshunder.

I den organiserte delen av avlen er ofte paringer planlagt og avtalt mellom tisper- og hannhundeier lang tid i forkant. Mange drar også utenlands for å pare tispene sine. Et alternativ til naturlig paring er å inseminere tisper. Årsakene til å velge inseminering kan være mange. Lang reisevei, bruk av arvemateriale fra avdøde hannhunder og pandemi er noen. I dag er det tre ulike metoder i bruk: bruk av fersk, avkjølt eller nedfrosset sperma.

Når det gjelder den uorganiserte delen av avlen, er ofte valg av foreldredyr mer tilfeldig og ikke sjelden uten relevante helseundersøkelser. Det er ikke uvanlig at det annonseres hunder som ønsker seg «kjæreste», ofte uten andre krav til en potensiell partner enn at den må bo i nærheten og være snill.

Mange oppdrettere som bruker tisper i avl, har tisper hjemme hos seg selv. Et vanlig alternativ er at oppdretteren ha tisper si hos andre til daglig (såkalt fôrvert). Det er opp til oppdretter og den som har det daglige ansvaret for hunden, å bli enige om vilkårene i fôrvert-avtalen. Det er også noen oppdrettere som selger tispene til andre, men har betingelser om avl i kjøpskontrakten.

I Norge blir valper i hovedsak oppdretta i hjemmet. Men det finnes virksomheter som driver oppdrett av hund i større skala. Disse virksomhetene er mer eller mindre profesjonelle.

Organisasjonene har standardkontrakter for salg av hunder og for paringsavtaler. Det er imidlertid opp til hver enkelt avtalepart å bestemme om de vil benytte denne kontrakten eller skrive en egen. Det er også mulighet for den enkelte avtalepart å legge til egne krav i disse kontraktene.

Omsetning av valper foregår på ulike måter. De fleste raseklubber har egne valpelister der oppdrettere som er medlemmer kan registrere planlagte kull. NKK har også en valpeliste som baserer seg på kull registrert i deres system. Det er også mange som annonserer valper på www.finn.no, som antakelig er den mest brukte nettsiden for de uorganiserte oppdretterne.

Vi vet også at det årlig smugles en rekke valper og eldre hunder inn i landet for salg. Dette gjøres i organiserte former fra «valpefabrikker», men også av privatpersoner. Det er et stort og pengesterkt marked for salg av hunder i Norge, og vi antar at det er motivasjonen for smuglingen. Mattilsynets foreslåtte forskrift om identifikasjonsmerking og registrering av hunder vil være til hjelp i arbeidet med å avdekke smuglerhunder. Dette vil igjen ha en positiv innvirkning på dyrevelferden.

I Norge er avl av hund i utgangspunktet oppfattet som hobby til tross for at mange oppdrettere tjener mye penger på salg av valper. Vi tror at dette vil endre seg, og at avl av hund vil bli mer profesjonalisert.

4.2. Privat regelverk om avl av hund

NKK og NHL står for det meste av det private regelverket om hundeavl i Norge. Regelverket er retta mot organisasjonenes medlemmer og må regnes som bindende for dem i den forstand at de risikerer avlssperre og andre reaksjoner fra organisasjonen ved regelbrudd.

Både NKK¹⁵ og NHL¹⁶ har publisert regelverket om avl på nettsidene sine.

Innenfor organisert avl er NKK den største norske aktøren, og tilsvarende organisasjoner finnes i Norden¹⁷, i Europa for øvrig og på verdensbasis¹⁸. Gjennom både nordisk¹⁹ og internasjonalt

¹⁵ [Avl og oppdrett - Norsk Kennel Klub \(nkk.no\)](http://nkk.no)

¹⁶ [Etiske-retninglinjer.pdf \(styreweb.com\)](http://styreweb.com)

¹⁷ [Grundregler för medlemmar i Svenska Kennelklubben \(skk.se\)](http://skk.se) og [Etiske anbefalinger for avl - Dkk.dk](http://dkk.dk)

¹⁸ [FCI Statutes](http://fci.org)

¹⁹ [NKU Home | Nordic Kennel Union \(skk.se\)](http://skk.se)

samarbeid jobber de ulike organisasjonene for å fremme sunn avl på hund gjennom overordnede og til dels felles lover og regler.

5. Sammenhengen mellom arvelige egenskaper og dyrevelferd

5.1. Egenskaper og genetikk

At en egenskap er «arvelig» betyr at egenskapen videreføres fra foreldre til avkom. Egenskapene som går i arv, er forankra i arvematerialet, nærmere bestemt hundens DNA. DNA-et inneholder oppskrifter for egenskaper, og disse oppskriftene kalles gener.

Arvelige egenskaper inkluderer både bruksegenskaper, anatomiske egenskaper og mentale egenskaper. Ikke alle egenskaper er av betydning for dyrs velferd. For eksempel vil egenskaper som gir en viss farge på pelsen bare være negativ for velferden dersom genet er lenket til en egenskap som gir sykdom eller anatomiske defekter.

Dominant arv er overføring av egenskaper som styres av dominante gener. Ved dominant arv kan avkommet arve sykdommen etter én av foreldrene som selv har sykdommen. At arven er dominant betyr altså at ett arveanlegg fra enten mor eller far er nok til at genvarianten gir opphav til en egenskap. Dette kan for eksempel være at genet for svart pelsfarge dominerer over genet for brun pelsfarge, eller at et gen for en bestemt arvelig sykdom dominerer. En dominant arvelig sykdom går fra generasjon til generasjon, i rett nedadgående linje. Statistisk sett vil halvparten av ungene arve sykdomsgenet og selv få sykdommen.

Recessiv betyr «vikende». Genet for brun pelsfarge er et eksempel på et recessivt gen. Har man ett gen for brun pels og ett for sort pels, vil hunden få sort pels fordi brunt viker for sort. Hunden må altså arve to gener for brun pels for at pelsen faktisk skal vises som brun og ikke sort. Dersom hunden arver bare ett gen for brun pels, er den bærer av dette genet. Den kan da føre genet videre til neste generasjon, men viser ikke egenskapen selv.

Ved autosomal recessiv arvegang av sykdomsgener er det sykdomsfremkallende genet til stede hos bare ett av genene i et genpar, og viker for det normale genet. Ved recessiv arv er foreldrene friske bærere av et arveanlegg. Avkommene arver en sykdom først når de arver det samme arveanlegget fra begge foreldrene.

For eksempel finnes det hos noen hunderaser en pelsfargevariant kalt merle. Denne fargen skyldes et gen som gir en utvannet (diluted) farge. Det som kalles double diluted merle kan oppstå hvis man parer to hunder med merle-gen, og kan resultere i døde og blinde hunder med forminskede øyne.

Et annet eksempel er hoftedysplasi (HD). Hoftedysplasi utvikles mens hunden vokser og kan angå ett eller begge hoftledd. Hofteskål og lårhode passer ikke sammen, og på grunn av unormal slitasje dannes det forkalkninger rundt leddet. Dette kan igjen føre til unormale trykkbelastninger i leddet og at mer eller mindre av leddbrusken slites bort. Hunder som utvikler HD, gjør det som resultat av en kombinasjon mellom arv og miljø. Det antas at en hund ikke utvikler HD med mindre det foreligger en arvelig disposisjon, men en hund trenger ikke utvikle HD til tross for at den kan være arvelig disponert.

5.2. Belastninger for avkommet

Mange arvelige egenskaper kan være belastende for hunden. Arvelige sykdommer kan påføre hunder store lidelser. Det samme kan arvelige fysiologiske defekter og funksjonshemminger gjøre. Men også mindre belastende utseendemessige egenskaper som for eksempel formen på hodet, størrelsen på kroppen og lengden på beina kan gi ulike hunderaser utfordringer som kan virke mer eller mindre belastende på individene.

Mange av belastningene med å være hund av ulike raser og blandinger må regnes som akseptable og ikke «unødige» å overføre til avkommet etter dyrevelferdsloven § 3 og § 25. Mennesket har gjennom århundrer avla fram en mengde hunderaser med vidt forskjellige størrelser, utseende og evner. Disse egenskapene er med å definere rasene, men kan på ulike måter være belastende for hundene.

Det kan for eksempel være belastende å ha korte bein, slik rasene dachshund og welch corgi har. Likevel er det allment akseptert at både dachshund, welch corgi og andre chondrodystrofe²⁰ raser finnes og avles på. De korte beina er med å definere utseendet på og særpreget til disse rasene. Belastningen som følger med rasens typiske utseende, må derfor i utgangspunktet regnes som akseptabel og ikke ulovlig å overføre til avkommet.

Men ett sted går grensa, også for de rasedefinerende egenskapene. Spørsmålet er om den arvelige belastningen er unødig ut fra de ønskede og aksepterte egenskapene for rasen. Dette er det sentrale spørsmålet når vi skal bestemme hva som er lovlig og ulovlig avl innenfor de ulike raser og hundetyper.

Arvelige sykdommer er aldri ønskelige og må i utgangspunktet regnes som unødige å overføre til avkommet. Det samme gjelder andre belastende egenskaper som ikke er utslag av ønsker om hunder med et visst utseende eller visse evner. Bruk av hunder med slike arvelige og uønskede egenskaper bør likevel kunne brukes i avl dersom det etter en samlet vurdering er gode grunner for det. Gode grunner kan være at individet har gode egenskaper som oppveier den uønskede egenskapen, eller at det er nødvendig å bruke individet for å ha nok avlsmateriale i rasen.

At noen belastende egenskaper aksepteres fordi de definerer rasen, gjelder bare til en viss grad. Rasen mops er for eksempel velkjent og akseptert med den korte snuten. Slike snuter gir ikke hundene så god pust som hunder med lang snute. Ved å akseptere rasen mops og andre kortsnutede raser, aksepterer vi altså avl av hunder som ikke har optimal pusteevne. Hundene er lovlige å avle og holde, men hundeeierne må ta hensyn til pusteevnen ved mosjon av hunden og i andre sammenhenger. Spørsmålet er hvor dårlig pusteevnen må være for at avl skal være forbudt. Hva er «unødig» dårlig pusteevne for avkommet?

5.3 Belastninger for tispa

De siste ukene i en drektighet vil være en påkjenning for tispa. Hun bærer ekstra vekt i form av valpene, i tillegg til at valpene bruker av morens energi for å vokse. Etter fødselen bruker tispa mye energi på å die valpene. Dette er normalt. Oppdretter må likevel vurdere hvilke fysiske og mentale egenskaper tispa har, og om det er forenelig med god dyrevelferd å avle på henne.

En tispe som har en HD-diagnose, men som ikke viser kliniske symptomer, kan leve et aktivt og langt liv. Men en drektighet fører til oppmykning av leddbåndene i bekkenet. Dette skjer for å forberede tispas kropp til fødselen. Det er en mulighet for at tispa utvikler kliniske symptomer på HD på grunn av dette, og dette kan være en unødig belastning for tispa.

Likeledes vil ei tispe med svært kort snute kunne ha akseptabel pusteevne. Men med tyngre kroppsvekt under en drektighet vil kanskje pusteevnen endre seg fra akseptabel til uakseptabel. En hund som er redd og usikker av natur, har et høyere stressnivå enn hunder som ikke er redde og usikre. En paring vil i seg selv kunne være mentalt traumatiserende for en slik tispe. En fødsel det samme. Vil en slik tispe ha god velferd som avlstispe, og vil hun være en god mor for valpene sine?

5.4 Sunn avl

Avl kan spille en betydelig rolle i å forbedre helsen til hunder ved selektivt å avle etter ønskelige egenskaper og redusere forekomsten av arvelige sykdommer. Å avle sunnere hunder innebærer en omfattende tilnærming som vurderer flere faktorer, inkludert å velge passende avlsdyr, gjennomføre helseundersøkelser og følge ansvarlig avlspraksis.

Det er derfor avgjørende å velge sunne avlsdyr. Det mest grunnleggende er at det brukes avlsdyr som er funksjonelle og klinisk friske. Videre må det tas hensyn til screeningundersøkelser og DNA-tester for spesifikke sykdommer. Men det finnes også andre hensyn oppdretter må ta. Dette kan være adferdsproblemer eller kliniske sykdommer som ikke er registrert i et avlsregister, og egenskaper til hunder bakover i linjene til avlsdyrene som man vurderer å bruke.

²⁰ Chondrodystrofi er en tilstand hvor brusken utvikler seg unormalt. Som følge av dette vokser de lange knoklene saktere og resulterer i korte ben.

Oppdretteren må sørge for helseundersøkelser av mulige avlshunder for å identifisere underliggende genetiske eller helsemessige problemer. Helsetester kan omfatte hofte- og albueevalueringer (for dysplasi), øyeundersøkelser (for tilstander som grå stær eller progressiv retinal atrofi) og genetisk testing for rasespesifikke sykdommer. Ved å bruke ulike genetiske tester (DNA-tester) for å identifisere genetiske lidelser eller bærere av spesifikke sykdommer, kan slike sykdommer avles bort på sikt. Ved å selektivt avle på hunder som er fri for visse genetiske forhold, kan sannsynligheten for å overføre disse sykdommene reduseres.

Å opprettholde genetisk mangfold er viktig for å forhindre akkumulering av genetiske lidelser. Innavl og linjeavl kan øke risikoen for arvelige helseproblemer. Det er viktig å bruke flere individer i avl, samt å introdusere urelaterte eller mindre nært beslektede individer, for slik å introdusere nye gener i avlsprogrammet, samtidig som rasens ønskede egenskaper bevares.

Å avle sunnere hunder er en pågående prosess som krever kompetanse og forpliktelse til å forbedre hundetypen. Avl alene kan ikke eliminere alle helseproblemer hos hunder, da noen forhold kan ha komplekse genetiske eller miljømessige faktorer. Det er ingen som kan garantere 100% friske avkom. Imidlertid kan ansvarlig avlspraksis i betydelig grad bidra til å forbedre den generelle helsen og velværet til fremtidige generasjoner av hunder.

6. Vurderingene bak forslaget

6.1. Hvem bør ha ansvar for hva?

I dyrevelferdsloven § 25 legges som nevnt ansvaret for dyrevelferden i forbindelse med avl på dyreholdere, oppdrettere, avlsorganisasjoner og raseklubber. Vi mener at det i forskriften bør presiseres hva hver av disse aktørene har ansvaret for og på hvilke betingelser de har dette ansvaret.

Hovedansvaret ligger hos de som bruker hunder i avl, altså oppdretterne. Men noe av ansvaret ligger også hos dyreholderne før de eventuelt blir oppdrettere, og hos dyreholdere som ikke selv er oppdrettere. Vi foreslår å definere forskjellen mellom begrepene dyreholder og oppdretter i forskriftsutkastet § 3, som forklares i punkt 7.1.3.

Mange driver med avl av hund i begrenset omfang. Noen tispeiere avler bare ett kull. For å få tilstrekkelig mange med i avlsarbeidet som er skissert i forskriften, bør kravene gjelde alle oppdrettere uansett omfanget av aktiviteten. En person bør regnes som «oppdretter» med alle pliktene som dermed følger av forskriften, fra og med første gang personen bruker hund i avl. Konsekvensene av dette er utredet og vurdert i punkt 8.1.

Det eneste unntaket vi foreslår for oppdrettere med lav aktivitet, er fra kravet i forskriftsutkastet § 8 om melding til Mattilsynet. Se punkt 7.2.5.

Avlsorganisasjoner og raseklubber har ansvar for avl som de organiserer. Dette er den organiserte avlen. Det avgjørende for den enkelte organisasjon er hva slags hunder organisasjonene faktisk tar ansvar for. Ingen organisasjon kan pålegges ansvar for avl av alle hunder, men ansvaret etter forskriften bør dekke alle individer og all avl av de hundetyperne som organisasjonene tar ansvar for. Begrepene «avlsorganisasjon», «raseklubb» og «hundetype» foreslås definert i forskriftsutkastet § 3, som forklares i punkt 7.1.3.

Dersom hundetypen er organisert, foreslår vi at alle oppdrettere av denne hundetypen i Norge må være en del av den organiserte avlen. Ifølge forskriftsutkastet kapittel 5 må oppdretterne registrere hundene sine hos en avlsorganisasjon og følge organisasjonens avlsprogram for hundetypen. Særreglene om avl av organiserte hundetyper forklares i punkt 7.5.

De foreslåtte bestemmelsene om organisert avl vil begrense oppdretternes frihet, men samtidig sikre oppdretterne hjelp med å oppfylle regelverket og bidra til sunnere avl og bedre dyrevelferd. Med disse bestemmelsene vil langt flere oppdrettere slutte opp om organisert avl enn i dag. Etter vår oppfatning er en slik oppslutning nødvendig for å kunne utvikle de organiserte hundetyperne effektivt nok i riktig retning og opprettholde god standard. Vi kan ikke oppnå en slik effekt gjennom

dagens frivillige ordning. Konsekvenser av bestemmelsene om organisert avl er utredet og vurdert i punkt 8.1 og punkt 8.2.

Oppdrettere av hundetyper som ingen organisasjon tar ansvar for, må ifølge forskriftsutkastet kapittel 6 i større grad selv sikre at regelverket blir oppfylt. Vi håper dette vil medføre at oppdrettere av like hundetyper inngår samarbeid, og at flere hundetyper blir organisert. Særreglene om uorganisert avl forklares i punkt 7.6.

Veterinærene spiller en sentral rolle ved avl av hund og bør ha visse plikter presisert i forskriften. De har riktignok plikt til å utøve forsvarlig virksomhet etter dyrehelsepersonelloven § 13 og 23. Men det er behov for mer konkrete bestemmelser enn det.

I forskriftsutkastet § 10 og § 17 foreslår vi krav om helseundersøkelser. Slike undersøkelser er avgjørende for å oppnå sunn avl. Se mer om dette i punkt 7.3.2 og punkt 7.4.2.

6.2. Hva bør kreves av både dyreholdere og oppdrettere?

6.2.1. Bidra til at flest mulig hunder er genetisk disponert for god velferd

Det er som nevnt ikke påbudt at alle hunder blir født med perfekte egenskaper som gir maksimal dyrevelferd. Men det er påbudt å arbeide for at flest mulig hunder blir født slik. Ifølge dyrevelferdsloven § 25 første ledd skal positive egenskaper fremmes i avlsarbeidet. Dyreholdere skal sammen med oppdrettere, avlsorganisasjoner og raseklubber arbeide for at hunder blir født med egenskaper som gjør dem robuste, friske og funksjonelle.

Et ønske om perfekte valper kan føre til såkalt «matadoravl» med fare for innavl og skadelig mangel på genetisk variasjon i populasjonen. Aktørene må her finne en balanse med sikte på optimale resultater for den enkelte hundetypen.

Vi foreslår å presisere dette påbudet overfor dyreholdere og oppdrettere i forskriftsutkastet § 4 første ledd. Innholdet i bestemmelsen forklares nærmere i punkt 7.2.1.

6.2.2. Være aktsom for å hindre tilfeldig, uønsket eller ulovlig avl

For å presisere ansvaret foreslår vi noen grunnleggende aktsomhetskrav til dyreholdere og oppdrettere. Se forskriftsutkastet § 4 annet og tredje ledd. Bestemmelsene forklares i punkt 7.2.1. I tillegg til å hindre avl i strid med forskriften, bør alle dyreholdere og oppdrettere ha en viss plikt til å hindre tilfeldig og uønska avl. Det er ikke sikkert at slik «fri» avl i seg selv er ulovlig, men risikoen for det er høyere enn ved mer planlagt og systematisk avl. Aktsomhetskravet bør ikke være for strengt. Det kan skje uhell, og det bør ikke innebære regelbrudd for dyreholderne og oppdretterne.

Utveksling og vurdering av relevante opplysninger om hundene er en forutsetning for å unngå ulovlig avl. I de fleste tilfeller vil det være to oppdrettere inne i bildet; én oppdretter for tisper og én oppdretter for hannhunden. Begge bør ha en klar plikt til å gi den andre nødvendige opplysninger og vurdere om det er lovlig å la de to hundene reproducere seg.

6.2.3. Sikre velferden for tisper og valper

Forskriften bør ikke bare gjelde avl i snever forstand. Også velferden for hundene som brukes i avl, og velferden for tisper og valper i tida mellom fødsel og eventuell overlevering av valpene til nye eiere, bør omfattes.

Ansvaret for tisper og valper bør knyttes til både oppdrettere og dyreholdere som ikke er oppdrettere. Vi foreslår bestemmelser om levemiljø, stell og hold av valpene sammen med tisper i forskriftsutkastet § 16 og § 18. Bestemmelsene er forklart i punkt 7.4.1 og punkt 7.4.3. Konsekvenser av bestemmelsene er utredet og vurdert i punkt 8.1.

6.2.4. Sørge for helseundersøkelse av valper

I forskriftsutkastet § 17 foreslår vi et krav om at alle valper skal undersøkes av veterinær. Dette vil gi et godt utgangspunkt for valpenes framtidige velferd, og kan også i noen tilfeller bidra til å utelukke individer fra framtidig avl. Dersom det blir fastsatt krav om ID-merking og eierregistrering av alle hunder, vil det kunne oppfylles ved samme veterinærbesøk og utgjøre en sikkerhet for at hundene kan brukes i lovlig avl senere i livet. Se forskriftsutkastet § 9 om merking og registrering som vilkår for å kunne bruke hunder i avl og forklaringen i punkt 7.3.1.

Dyreholderne og oppdretterne må ta valpene med til veterinær og be om helseundersøkelse og helseattest. For å sikre at veterinærene bidrar med det som trengs, bør det stilles krav til veterinærene, se punkt 7.4.2.

6.3. Hva mer bør kreves av oppdrettere?

6.3.1. *Ha nødvendig kompetanse om avl og egenskaper hos egne hunder*

Avl av hund utføres i stor grad av personer uten formell kompetanse innen avl og genetikk. Mange oppdrettere har likevel god reell kompetanse, særlig om avl av hundetyper som de selv har. Og slik kompetanse må de ha for å drive forsvarlig med avl. Plikten følger av den generelle bestemmelsen i dyrevelferdsloven § 6.

Avlskompetanse følger ikke uten videre av erfaring med hold av hund. Det er spesiell kompetanse som må være på plass før personen begynner å bruke hund i avl. For å presisere hva slags kompetanse som trengs, bør det stilles kompetansekrav i forskrift om avl av hund.

Vi foreslår krav om reell kompetanse i forskriftsutkastet § 5. Kravene forklares i punkt 7.2.2.

Dersom avlsorganisasjonene mener at det kreves mer spesifikk kompetanse enn i § 5 eller formell kompetanse i form av kurs eller annen opplæring, bør organisasjonen kunne fastsettes krav om det i avlsprogrammene. Se § 22 første ledd bokstav a, som forklart i punkt 7.5.4.

6.3.2. *Ha kontroll over avlsaktiviteten*

Forsvarlig avl er betinga av at oppdretteren har og følger gode rutiner for hvordan aktiviteten utføres forsvarlig. Oppdretteren må også ha dokumentasjon som sikrer kunnskap om hvilke hunder som brukes og andre vesentlige opplysninger. Dokumenter som viser rutiner og opplysninger, bør kunne legges fram for avlsorganisasjoner og Mattilsynet. Vi foreslår derfor krav om skriftlige planer med rutiner for avl og velferd, krav om journal med vesentlige opplysninger og krav om oppbevaring av helseattester og andre dokumenter.

Krav om avlsplan foreslås i forskriftsutkastet § 6 første ledd. Bestemmelsen er forklart i punkt 7.2.3.

Krav om velferdsplan for tisper og valper foreslås i § 6 annet ledd. Bestemmelsen er forklart i punkt 7.2.3.

Krav om oppdretterjournal og oppbevaring av dokumenter foreslås i § 7. Bestemmelsene er forklart i punkt 7.2.4.

Oppdrettere som avler organiserte hundetyper, vil få god hjelp av avlsorganisasjonene til å oppfylle disse og andre krav i forskriften. Disse oppdretterne vil også slippe en del arbeid som vi foreslår at avlsorganisasjonene skal ta seg av. Det gjelder for eksempel føring av stamtavle, se forskriftsutkastet § 20 og punkt 7.5.2.

De som avler uorganiserte hundetyper, kan derimot ikke regne med å få hjelp og bør i større utstrekning enn de organiserte sikre kontrollen over aktiviteten. Vi foreslår derfor strengere krav for disse oppdretterne i forskriftsutkastet § 23 og 24, se forklaring i punkt 7.6.

6.3.3. *Melde fra om virksomheten til Mattilsynet*

Mattilsynet har behov for å vite hvem som driver stort med avl av hund. Dette er kommersiell virksomhet som kan sammenlignes med hold av dyr for å produsere mat, og som derfor har meldeplikt overfor Mattilsynet. Uten registrerte opplysninger om hvem som driver slik virksomhet, er det vanskelig å drive offentlig kontroll med denne bransjen.

De som driver aller størst, blir omfatta av registreringskravet i det nye dyrehelseregulverket. Det er imidlertid ikke helt klart hvilke oppdrettere som blir omfatta, og vi ønsker uansett å kreve melding fra flere oppdrettere enn de relativt få som har flere valpekull i året.

Forslaget om meldeplikt står i forskriftsutkastet § 8 og er forklart i punkt 7.2.5. Vi foreslår at meldeplikten begrenses til oppdrettere med tisper fra og med det tredje kullet. Da regner vi oppdretteren som så etablert og kommersiell at det er nødvendig for Mattilsynet å kjenne til virksomheten. Oppdrettere som bare bruker hannhunder, behøver ikke å omfattes av kravet.

6.3.4. *Unnlate å bruke hunder som ikke er egna til avl av hensyn til avkommet*

Ifølge dyrevelferdsloven § 25 annet og tredje ledd skal avl ikke videreføre arveanlegg som «påvirker dyrs fysiske eller mentale funksjoner negativt». Avlen skal heller ikke redusere «dyrs mulighet til å utøve naturlig atferd» eller vekke «allmenne etiske reaksjoner». Dyr med slike arveanlegg «skal ikke brukes i videre avl».

Lovens bestemmelser er meget uklare og bør klargjøres i forskriften. Vi foreslår å presisere hvilke hunder som oppdretterne ikke kan bruke av hensyn til avkommet. Forslagene er formulert i forskriftsutkastet § 11 om avkom i fare for unødig belastende egenskaper og § 12 om innavl. Paragrafene er forklart i punkt 7.3.3 og punkt 7.3.4.

Bestemmelsene i § 11 og § 12 vil primært gjelde for oppdrettere, men de vil også utgjøre normen som avlsorganisasjonene må ta utgangspunkt i når de lager sine avlsprogrammer.

Avl dreier seg om å få avkom, og de genetiske betingelsene for velferden til avkommet er avgjørende for om avlen er lovlig. Vi foreslår å presisere dette i forskriftsutkastet § 11.

Det er behov for regler som knytter forbudet i dyrevelferdsloven § 25 annet og tredje ledd med bestemmelsen i § 3 om å beskytte dyr mot «fare for unødige påkjenninger og belastninger». Det kan ikke forskriftsfestes en eksakt grense for dette, og vi anbefaler ikke forbud mot avl av visse hundetyper ut fra generelle betraktninger om forekomst av negative egenskaper i populasjonen. Vi foreslår i stedet at mer konkrete regler om dette fastsettes i organisasjonenes avlsprogram, se forskriftsutkastet § 22 første ledd bokstav b og punkt 7.5.4.

Vi foreslår et generelt forbud i § 11 første ledd som skal hindre at avkom fødes med egenskaper som sannsynligvis vil sette dem i fare for unødig belastning. Det må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle om forbudet gjelder de hundene som oppdretterne ønsker å bruke. Den unødig belastende egenskapen kan komme fra bare den ene foreldrehunden eller som et genetisk resultat av de to foreldrehundene til sammen.

Til hjelp i vurderingen av om belastningen er «unødig» foreslår vi momentene i forskriftsutkastet § 11 annet ledd.

I § 11 tredje ledd foreslår vi å formulere hvilke grader av belastning som uansett skal regnes som «unødig» hos avkommet. Denne absolutte grensa begrenses til to typer belastning, nemlig smerter og reduksjon av evne til å utføre vesentlige kroppsfunksjoner. Så foreslår vi noen generelle formuleringer av hvilken grad av disse belastningene som alltid er «unødig». Når belastningen er så omfattende, bør det ikke være mulig for oppdrettere eller avlsorganisasjoner å begrunne at hundene brukes likevel.

I § 11 fjerde ledd foreslår vi et forbud mot bruk av hunder som er kirurgisk opererte for å korrigere arvelige og belastende belastninger. Vi antar at de fleste hunder som veterinærer mener det er nødvendig å operere, sannsynligvis vil få avkom med unødige belastninger dersom de brukes i avl. Derfor mener vi det er hensiktsmessig med et slikt enkelt forbud.

Å bruke nært beslekta hunder i avl øker risikoen for avkom med unødig belastende egenskaper. Dette kalles gjerne innavl og vil kunne vekke allmenne etiske reaksjoner etter bokstav c i dyrevelferdsloven § 25 annet ledd. Et forbud mot innavl bør formuleres enkelt overfor oppdretterne. Vi foreslår derfor å bruke vanlige begreper for slektsrelasjoner i § 12.

Overfor avlsorganisasjonene foreslår vi i § 21 og § 22 å bruke fagbegrepet «innavlsgrad», som forklart i punkt 7.5.3 og punkt 7.5.4.

6.3.5. *Unnlate å bruke hunder som ikke er egna til avl av hensyn til hundene som skal brukes*

Dyrevelferdsloven § 25 gjelder ikke direkte velferden for hundene som brukes i avl. Men dette er likevel en del av avlen som bør forskriftsreguleres. Vi legger til grunn at forskriftshjemmelen i § 25 fjerde ledd omfatter alle sider av avl, ikke bare hensynet til avkommet.

Hvilke hunder som ikke har godt av å bli brukt i avl, følger generelt av dyrevelferdsloven § 3. Reglene om dette skal altså bidra til at hunder behandles godt og beskyttes mot fare for unødig belastning.

Vi foreslår et generelt forbud i § 13 første ledd som skal hindre bruk av tisper som vil bli påført fare for unødig belastning av avlen. Det må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle om forbudet gjelder den tisperen som oppdretteren ønsker å bruke, men det må legges stor vekt på vurderinger av dette fra veterinærer. Se forklaring i punkt 7.3.5.

Små tisper kan få problemer dersom hannhunden er for stor. Tispa kan ta skade av paringen, og det kan bli nødvendig med keisersnitt for å få ut de store valpene. Vi foreslår derfor et forbud i tilfeller der forskjellen i størrelse kan medføre skader eller fødselsvansker. Se forskriftsutkastet § 13 annet ledd og forklaring i punkt 7.3.5.

I § 13 tredje ledd foreslår vi også forbud mot videre bruk av tisper etter to keisersnitt. Slike tisper har vist at de har vansker med å føde og bør derfor ikke brukes videre i avl. Keisersnitt er dessuten i seg selv en belastning, som virker unødig som rutinemessig inngrep i det som skal være sunn avl.

I forskriftsutkastet § 14 foreslår vi noen aldersgrenser og andre begrensninger av hensyn til tispene. Paring, drektighet, fødsel og oppfostring av valper er naturlig, men også belastende for tispene. De må beskyttes mot overdreven bruk og slitasje. Vi har i stor grad basert disse reglene på retningslinjene fra EU, den svenske forskriften og retningslinjene fra Norsk Kennel Klub. Paragrafen er forklart i punkt 7.3.6.

Hunder bør kunne pare seg på naturlig måte. Dette er en egenskap som bør videreføres gjennom avl. Vi foreslår derfor disse egenskapene som vilkår for bruk i forskriftsutkastet § 15 første ledd første punktum. Se forklaring av § 15 i punkt 7.3.7.

Av etiske grunner bør det ikke være lov å tvinge hunder til paring. Slik tvang kan også være i strid med dyrevelferdsloven § 3 og § 14. Vi foreslår et forbud mot tvang i § 15 første ledd annet punktum.

Etter vår oppfatning vil det være etisk betenkelig om kunstig befruktning blir gjennomført som standard metode i hundeavl. Det bør ikke bli vanlig som i avl av storfe og svin. Utstrakt inseminering vil åpne for økt produksjon av hunder som ikke kan eller vil pare naturlig.

Vi ser imidlertid at kunstig befruktning kan være praktisk og i noen tilfeller det beste for dyra. Det bør derfor være adgang til inseminering når det er gode grunner for det. Én god grunn til å inseminere kan være at hannhunden befinner seg svært langt unna tisper, eller i et annet land. Da kan inseminering spare hundene for en lang reise, som i seg selv er en belastning. I tillegg kan reiser over landegrensene føre til økt risiko for at nye sykdommer og parasitter føres inn i Norge.

En annen god grunn til å inseminere kan være at hannhunden er død, men har etterlatt seg verdifullt, nedfrosset arvemateriale som vil bidra positivt til dagens populasjon. Inseminering kan da

bidra til et større genetisk utvalg og sunn avl. Men inseminering som bare bidrar til «matadoravl» og økt innavlsgrad, er det ikke god grunn til å utføre. § 14 er nærmere forklart i punkt 7.3.6.

Inseminering av hund krever særskilt kompetanse og kan være skadelig for tisper dersom det utføres på feil måte. Det bør derfor være forbeholdt veterinærer å inseminere hund. Inseminering omfattes ikke av dyrehelsepersonelloven § 18, så veterinærenes enerett til å inseminere hunder må forskriftsfestes med hjemmel i dyrehelsepersonelloven § 19 og dyrevelferdsloven § 6.

6.3.6. Registrere hunder i avlsregister (avl av organiserte hundetyper)

Organisert avl forutsetter at mulige avlsdyr er oppført med avlsrelevante opplysninger i et register som er tilgjengelig for avlsorganisasjonen og andre oppdrettere. For å sikre at dette skjer i størst mulig grad foreslår vi at oppdrettere med organiserte hundetyper skal ha plikt til å registrere hunder i avlsorganisasjonens avlsregister. Forslaget framgår av forskriftsutkastet § 19, som er forklart i punkt 7.5.1 og konsekvensvurdert i punkt 8.1.

Begrepet «avlsregister» foreslås definert i § 3.

6.3.7. Delta i og følge avlsprogram (organisert avl)

For å sikre godt organisert avl av hund foreslår vi at oppdrettere av organiserte hundetyper får plikt til å delta i og følge avlsorganisasjonenes avlsprogram. Organisasjonene har retningslinjer for avl av ulike hundetyper i dag også, men oppdretterne har ikke plikt til å delta i og følge det organiserte opplegget. Uten slik plikt sikres det ikke at tilstrekkelig mange utøver avl slik organisasjonene mener det skal gjøres.

Forslaget om plikt til å delta i avlsprogram er formulert i forskriftsutkastet § 21, forklart i punkt 7.5.3 og konsekvensvurdert i punkt 8.2.

6.4. Hva bør kreves av avlsorganisasjonene og raseklubbene?

God organisering er avgjørende for å lykkes med sunn avl av hund. Hver enkelt oppdretter kan ikke påvirke avlen tilstrekkelig for å oppnå og opprettholde god genetisk standard i populasjonen. Avlsorganisasjonene og raseklubbene bør få rett og plikt til å organisere avl av de hundetyperne organisasjonene tar ansvar for.

Vi foreslår derfor bestemmelser om avlsregister, stamtavler og avlsprogram i forskriftsutkastet kapittel 5.

6.4.1. Ha avlsregister for hundetyperne som organisasjonen organiserer

Vi mener altså at oppdrettere av organiserte hundetyper bør ha plikt til å registrere hundene i avlsorganisasjonenes avlsregistre. For å sikre at organisasjonene har avlsregistre, foreslår vi at det stilles krav om det i forskriften. I en organisasjons avlsregister skal det være mulig å registrere nødvendige opplysninger om alle hunder av de hundetyperne som organisasjonen tar ansvar for.

Forslaget er formulert i forskriftsutkastet § 19 første og annet ledd, forklart i punkt 7.5.1 og konsekvensvurdert i punkt 8.2.

6.4.2. Utvikle stamtavler for hundetyperne som organisasjonen organiserer

Sunn avl forutsetter at oppdretterne har sikker kunnskap om slektskap mellom hunder. I organisert avl bør det være organisasjonenes ansvar å sørge for stamtavler som gir oppdretterne denne kunnskapen. Vi foreslår at det stilles krav om det i forskriften.

Forslaget er formulert i § 20, forklart i punkt 7.5.2 og konsekvensvurdert i punkt 8.2.

6.4.3. Ha og gjennomføre avlsprogram for hundetyperne de organiserer

Avlsorganisasjoner og raseklubber bør i stor grad kunne bestemme hvilke hunder som kan brukes i avl, og hvordan avlen skal foregå. Vi mener at organisasjonene er nærmest til å detaljregulere og følge opp hundeevnen, i alle fall for de organiserte hundetyperne. Denne private reguleringen kaller vi «avlsprogram», og plikten til å ha slike program foreslås fastsatt i forskriftsutkastet § 21 med nærmere bestemmelser i § 22. Se forklaringer i punkt 7.5.3 og punkt 7.5.4.

Det er viktig at avlsprogrammene blir i tråd med forskriften, og at de fungerer effektivt for bedre avl. Vi foreslår derfor nokså konkrete bestemmelser om hvordan avlsprogrammene skal utvikles, hva de skal inneholde, og hvordan de skal følges opp.

6.5. Hva bør kreves av veterinærene?

6.5.1. Undersøke hundene forsvarlig

Det følger av dyrehelsepersonelloven at veterinærer skal utøve forsvarlig virksomhet. Når noen kommer til en klinisk veterinær med en hund for en alminnelig helseundersøkelse, skal veterinæren undersøke hunden og gjøre de vurderingene som forventes etter normen for god praksis.

Dersom hunden har egenskaper som krever spesielle undersøkelsesmetoder og spesiell kompetanse, skal veterinæren vurdere sin egen kompetanse. Dersom veterinæren ikke har de nødvendige forutsetningene for å utføre undersøkelsen forsvarlig, skal veterinæren anbefale at hunden undersøkes av en veterinær med tilstrekkelig kompetanse og utstyr.

Dette behøver vi ikke å presisere i forskriften.

6.5.2. Gi oppdrettere helseattest

Når veterinæren undersøker valper, er det viktig at veterinæren skriver helseattest for hver valp. Det er en del av forsvarlig praksis, men det bør likevel presiseres i forskriften for å sikre at det blir gjort hver gang.

7. Merknader til bestemmelsene i forskriftsutkastet

I denne delen av høringsbrevet forklarer vi alle bestemmelsene i forskriftsutkastet. Vi går systematisk gjennom utkastet og viser til paragrafer (§), ledd (avsnitt i paragrafene), punktum (setninger eller perioder i leddene) og bokstaver (punkter markert med bokstaver).

7.1. Innledende bestemmelser (forskriftsutkastet kapittel 1)

Det er vanlig å innlede forskrifter med bestemmelser om formål, virkeområde og definisjoner. Disse bestemmelsene er viktige for å forstå hva forskriften handler om, og for å kunne tolke de andre bestemmelsene i forskriften.

7.1.1. Formålet med forskriften (forskriftsutkastet § 1)

Første punktum viser formålet med reglene om det som kan sies å være kjernen i forskriften; de arvelige egenskapene som overføres til avkommet gjennom avl. Formålet er at avkommet skal fødes med genetiske forutsetninger for god velferd. Begrepet «velferd» omfatter forhold som hundens helse, trivsel og mulighet for å bevege seg og utøve naturlig atferd. Forskriften kan i seg selv ikke sikre at forutsetningene er gode, men meningen er at den skal bidra til å bedre avlsarbeidet hos oppdretterne og i avlsorganisasjonene og raseklubbene.

Annet punktum viser formålet med reglene om bruken av avlshunder og om levemiljø og stell av tispene og valpene deres.

7.1.2. Virkeområdet for forskriften (forskriftsutkastet § 2)

I *første ledd* vises det saklige virkeområdet, altså hva forskriften gjelder. Med «avl av hund» menes all avl av alle slags hunder, slik begrepene «avl» og «hund» er definert i forskriftsutkastet § 3.

Både velferd og respekt er nevnt i første ledd som overordnede forhold i forbindelse med avl. Bestemmelsen er i stor grad formulert som dyrevelferdsloven § 2 første ledd første punktum, men det er presisert at forskriften gjelder forhold som «kan» påvirke, ikke bare forhold som faktisk påvirker.

Annet ledd viser det personelle virkeområdet, altså hvilke kategorier av personer og virksomheter forskriften gjelder for. I tillegg til veterinærene er dette ifølge *første punktum* de fire pliktsubjektene som er nevnt i dyrevelferdsloven § 25, nemlig dyreholdere, oppdrettere, avlsorganisasjoner og raseklubber. Begrepene er definert i forskriftsutkastet § 3.

7.1.3. Definisjoner av spesielle begreper i forskriften (forskriftsutkastet § 3)

I § 3 er det legaldefinisjoner av 17 begreper som har spesiell betydning i forskriften. Begrepene kan ha en annen betydning i dagligtalen, og det er derfor spesielt viktig å legge legaldefinisjonene til grunn når forskriften skal tolkes og brukes. Listen over begreper i § 3 er alfabetisk ordnet.

Begrepet «arvelig» er definert i *bokstav a*. Det brukes i mange bestemmelser for å presisere hvilke egenskaper som er relevante. Det avgjørende er at egenskapen kan overføres til avkommet. Om egenskapen faktisk overføres, er betinget av genetiske forhold hos begge hundene som brukes i avlen. Egenskaper som bare følger av miljøet, er ikke arvelige, men miljøfaktorer kan ha betydning for om og i hvilken grad arvelige egenskaper realiseres hos avkommet.

Begrepet «avl» er definert i *bokstav b*. Det omfatter all reproduksjon i biologisk forstand av hunder uansett hvordan, hvorfor og i hvilken sammenheng denne reproduksjonen foregår. Begrepet omfatter også forhold og aktiviteter rundt reproduksjonen. Dette kalles gjerne «oppdrett» i dagligtale og inkluderer valg av hvilke hunder som skal brukes, tilretteleggelse for paring eller inseminering, og ivaretagelse av tispene og etter hvert valpene inntil de når en viss alder eller blir solgt til nye eiere.

Begrepet «avlsorganisasjon» er definert i *bokstav c*. Begrepet er mer vanlig i landbrukssektoren, der organisasjoner som GENO, Norsvin og Norsk sau og geit kontrollerer mye av avlen direkte. Hundeavl er ikke så gjennomorganisert. Definisjonen vil omfatte organisasjoner som Norsk Kennel Klub, Norges Hunders Landsforbund og Norges Hundekjørerforbund. De bidrar til avlsarbeidet gjennom å organisere hundeeiere og oppdrettere, registrere hunder, utvikle stamtavler og ellers bidra til avlsarbeid i større eller mindre grad.

Begrepet «avlsplan» er definert i *bokstav d*. Oppdretteres plikt til å ha avlsplan framgår av de generelle kravene i § 6 første ledd og av tilleggskravene i § 23 for oppdrettere av uorganiserte hundetyper.

Begrepet «avlsprogram» er definert i *bokstav e*. Avlsorganisasjoners plikt til å ha avlsprogram følger av § 21 og § 22. Oppdretteres plikt til å delta i og følge avlsprogram følger av § 21.

Begrepet «avlsregister» er definert i *bokstav f*. Det brukes som betegnelse på register som avlsorganisasjonene ifølge forskriftsutkastet § 19 skal ha, og som oppdrettere skal ha plikt til å registrere hundene i.

Uttrykket «bruke hund i avl» er definert i *bokstav g*. Hunder skal ifølge definisjonen regnes som brukt i avl så snart de begynner å pare eller idet tispa insemineres. Hannhunder som sæden kommer fra, regnes også som brukt i avl når tispa insemineres. Om tispa blir befruktet og får valper har ingen betydning for om hundene regnes som brukt i avl. Uttrykket har for eksempel betydning for om aldersgrensene i § 14 er overholdt.

Begrepet «dyreholder» er definert i *bokstav h*. Definisjonen er den vanlige definisjonen av «dyreholder», slik begrepet brukes i dyrevelferdsloven, men det knyttes altså til hund i denne forskriften. De fleste dyreholdere er både eiere av hundene og ansvarlig for det daglige stedet av dem. Noen dyreholdere har imidlertid bare det daglige ansvaret for hundene uten å eie dem. En tredje kategori dyreholdere eier hundene, men har ikke det daglige ansvaret for dem. Én hund kan dermed ha flere enn én dyreholder.

En oppdretter er ikke nødvendigvis dyreholder, og begrepet «oppdretter» er derfor definert i bokstav i. Begrepet «dyreholder» i denne forskriften må ikke forveksles med det mer omfattende begrepet «hundeholder» i hundeloven.

Begrepet «egenskaper» er definert i *bokstav i*. Det er et vidt samlebegrep som omfatter alle slags fysiske og mentale trekk hos hunder. I definisjonen er det bare tatt med eksempler på egenskaper som er negative for dyrevelferden. Men «egenskaper» er i utgangspunktet et nøytralt begrep som i bestemmelsene knyttes til andre begreper som beskriver relevansen i forbindelse med avl og betydningen for dyrevelferden, for eksempel uttrykket «arvelige og unødig belastende egenskaper».

Begrepet «hund» defineres i *bokstav j*. Det presiseres at begrepet er overordna hva slags hund det er. Begrepet er felles for alle raser og andre hundetyper, hannhunder, tisper og valper. Dersom hundetype, kjønn eller alder er relevant i en bestemmelse, presiseres det i bestemmelsen.

Begrepet «hundetype» er definert i *bokstav k* og brukes som et samlebegrep for mer eller mindre anerkjente hunderaser, varianter av blandingshunder og kategorier av brukshunder. Begrepet og definisjonen er avgjørende for å fastsette oppdretternes, avlsorganisasjonenes og raseklubbenes ansvar. Kategorier basert på størrelse og generelt utseende er ikke «hundetyper».

Med «alminnelig anerkjent hunderase» menes i utgangspunktet raser som er anerkjent av Norsk Kennel Klub og den internasjonale hundeorganisasjonen Federation Cynologique Internationale (FCI). Eksempler på slike hunderaser er labrador retriever, mops og jack russel terrier.

Raser uten slik alminnelig anerkjennelse, kan likevel oppfattes som raser av andre organisasjoner. Et eksempel er amerikansk bulldog, som er anerkjent som rase av Norges Hunders Landsforbund og American Kennel Club.

Det er opp til organisasjonene å definere rasene og hvilke individer som etter avstamning og utseende regnes å tilhøre rasen. Men organisasjonene kan ikke definere individer ut av rasen bare fordi individet ikke kan brukes i avl av hensyn til dyrevelferden. Disse individene skal være registrert sammen med de andre av samme rase

Med «blanding av hunderaser» menes alt fra hunder med foreldre av ulike anerkjente raser til hunder med mer uklar rasebakgrunn. Noen blandinger blir avlet planmessig og har mer eller mindre etablerte navn som labradoodle, cockapoo og pomchi. Disse hundetyperne kan være svært populære og omtales i noen sammenhenger som «designhunder». Det finnes ikke norske avlsorganisasjoner for disse hundetyperne i dag, men det kan ikke utelukkes at også avl av disse hundene organiseres. Det kan heller ikke utelukkes at slike hundetyper etter hvert utvikles til anerkjente raser.

Innen hundesporten finnes det også blandinger med mer eller mindre etablerte navn. Det er for eksempel «alaska husky», «hound» og «greyster». Dette er ikke anerkjente raser, men vanlig blandinger som har vist seg egnet som trekkhunder.

Andre raseblandinger er ikke like spesifikke og omtales gjerne bare som «blandingshunder» eller «hybrider».

Med «gruppe av hunder med samme bruksområde» menes kategorier av hunder som faktisk brukes til bestemte formål, eller som brukes i avl av reelle brukshunder. Det kan for eksempel være trekkhunder, jakthunder, gjeterhunder og tjenestehunder. Det finnes ikke avlsorganisasjoner for alle brukshunder, men et godt eksempel er Norges Hundekjørerforbund. De organiserer i dag avl av trekkhunder gjennom å ha ansvaret for Trekkhundregisteret og stamtavlene som ligger åpent tilgjengelig på nettstedet til registeret.

Kategorisering som brukshund kommer i tillegg til den rasemessige kategorien. For eksempel tilhører en sibirsk husky som brukes som trekkhund, både en anerkjent hunderase og kategorien trekkhund. Avlen av sibirsk husky er altså i utgangspunktet organisert av både Norsk Kennel Klub og Norges hundekjørerforbund. Varianten alaska husky er ikke anerkjent som rase, men er en meget vanlig blandingshund basert på sibirsk husky og lignende hunder. Avl av alaska husky er organisert av Norges hundekjørerforbund, men ikke av Norsk Kennel Klub.

Begrepet «oppdretter» er definert i *bokstav l*. Det presiseres her hvem som har det direkte ansvaret for avlen og skal overholde kravene i forskriftsutkastet kapittel 2 og 3. I de fleste tilfeller er

det dyreholderen som er oppdretter. Men det gjelder bare når det er dyreholderen som bestemmer at hunden skal brukes i avl og sørger for at det skjer. En person eller virksomhet regnes som oppdretter uansett om vedkommende bidrar med tisper eller hannhunden. Definisjonen skal hindre at noen unngår ansvar som oppdretter gjennom mer eller mindre proforma ordninger. Det er realiteten som teller, ikke forhold som framgår bare av formaliteter, registreringer eller dokumenter.

Begrepet «oppdretterjournal» er definert i *bokstav m*. Oppdretteres plikt til å ha slik journal framgår av de generelle kravene i § 7 og av tilleggskravene i § 24 for oppdrettere av uorganiserte hundetyper.

Definisjonen av «organiserte hundetyper» i *bokstav n* knytter sammen begrepene avlsorganisasjon og hundetype.

Begrepet «raseklubb» som er definert i *bokstav o*, er hentet fra hundeavl. Ifølge definisjonen er raseklubbene også avlsorganisasjoner, men de begrenser seg gjerne til én hundetype eller noen få spesifikke hundetyper.

Begrepet «stamtavle» er definert i *bokstav p*. Definisjonen er hentet fra Store Norske Leksikon og begrenser ikke begrepet til stamtavler for anerkjente hunderaser. I forskriftens forstand er det opprettet en stamtavle så snart noen lager en liste eller en grafisk framstilling som viser slektskapet mellom to eller flere individer.

Begrepet «velferdsplan» er definert i *bokstav q*. Det brukes om planen som foreslås påbudt i forskriftsutkastet § 6 første ledd.

7.2. Grunnleggende krav til dyreholdere og oppdrettere (forskriftsutkastet kapittel 2)

I forskriftsutkastet kapittel 2 foreslår vi fem paragrafer (§ 4 til § 8) med krav som til dels er rettet mot både dyreholdere og oppdrettere.

7.2.1. Sunn avl og forebygging av tilfeldig, uønsket eller ulovlig avl (§ 4)

Bestemmelsene i § 4 er rettet mot både dyreholdere og oppdrettere.

Første ledd er ment å presisere dyrevelferdsloven § 25 første ledd om å «fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse». Det er ikke påbudt å sørge for at hver valp som fødes, er sunn og frisk. Påbudet er i stedet begrensa til å bidra gjennom avlsarbeidet til at flest mulig valper fødes i god stand, slik at de kan ha god velferd.

Annet ledd er et aktsomhetskrav overfor dyreholdere og oppdrettere. Uttrykket «så langt som mulig» åpner for å akseptere at det skjer uforutsigbare eller «hendelige» uhell, eller at vesentlige opplysninger ikke er kjente eller tilgjengelige for dyreholderen eller oppdretteren.

Ifølge *bokstav a* må dyreholdere som har tisper i løpetid, passe på så tisper ikke stikker av og parer seg med en mer eller mindre tilfeldig hannhund. Det samme gjelder dyreholdere med hannhunder dersom det er tilgjengelige og brunstige tisper i nærheten. Tilfeldig avl på grunn av manglende kontroll over hundene vil i de fleste tilfellene heller ikke være ønskelig, i alle fall ikke for dyreholderen med tisper.

Ifølge *bokstav b* skal dyreholdere og oppdrettere sikre at avl ikke skjer i strid med kravene i § 9 til § 16. Ifølge § 21 annet ledd skal oppdrettere av organiserte hundetyper i tillegg hindre avl i strid med avlsprogrammene.

Tredje ledd handler om hva dyreholderne og oppdretterne skal gjøre før de bestemmer seg for å bruke hunder i avl.

Bokstav a har særlig praktisk betydning når tisper og hannhunden er tilknyttet hver sin oppdretter. De to oppdretterne skal da gi hverandre visse opplysninger som er nødvendige for å vurdere om det vil være lovlig å bruke hundene i avl. Oppdretterne skal sammen vurdere opplysningene om de to hundene. Dersom samme oppdretter har både hannhund og tisper, må oppdretteren vurdere begge hundene selv.

Ifølge *bokstav b* skal oppdretterne på grunnlag av opplysningene om begge hundene vurdere om avl vil være tillatt etter kravene i § 9 til § 15. Ifølge § 21 annet ledd skal oppdrettere av organiserte hundetyper i tillegg vurdere om avlen er tillatt etter avlsprogrammene.

7.2.2. *Kompetanse for dyreholdere og oppdrettere (forskriftsutkastet § 5)*

Kompetansekravene i *første ledd* gjelder for oppdrettere. Det er altså de som ifølge definisjonen i § 3 bokstav k bestemmer at hunder skal brukes i avl.

Med «kjenne til» menes at oppdretteren skal vite om og ha en viss forståelse av de forholdene som nevnes i første ledd. Denne kjennskapen får gjerne oppdretteren fra en avlsorganisasjon, raseklubb, veterinær eller andre oppdrettere.

Bokstav a gjelder kjennskap til hvordan avl foregår. Med «vesentlige fakta» menes opplysninger som er avgjørende for helse og velferd.

Bokstav b gjelder kjennskap til arvelige belastende egenskaper som er relativt vanlige hos hunder av den eller de typene som oppdretteren avler. Noen hundetyper har ingen eller relativt få slike egenskaper. Andre har mange. Oppdretteren må vite hva disse typiske tilstandene kalles, hva de innebærer for hundene, og hvilke tegn hos hundene som tyder på og viser graden av belastning.

For eksempel skal oppdrettere av mops kjenne til hundetypens problemer med Brachycephalic Obstructive Airway Syndrome (BOAS). Oppdrettere av schæfer skal kjenne til hundetypens problemer med hofteledds dysplasi (HD). De som avler dachs, skal kjenne til hundetypens alminnelige anlegg for å utvikle prolaps.

Bokstav c gjelder kjennskap til metoder og tester som er i vanlig bruk og kanskje er påbudt brukt ifølge avlsprogram for hundetypen. Det er for eksempel BOAS-test for brachyocephale hundetyper som bulldog og mops. Hundetyper med HD skannes med røntgen.

Bokstav d gjelder kjennskap til tegn på arvelige lidelser hos egne hunder. Dette forutsetter at oppdretteren vet hva de typiske tegnene er og har vurdert om hundene viser slike tegn. Vi foreslår ikke et generelt påbud om å gjennomføre metoder og tester, men slike påbud vil for mange hundetyper følge av avlsprogrammene.

Bokstav e gjelder kjennskap til at hunder ikke virker egnet til å brukes i avl. Kravet om kjennskap til dette gjelder bare dersom veterinærer har skrevet det i helseattest, eller det står i dokumenter fra tester utført av andre enn veterinærer.

At hunden ifølge dokumentene ikke virker å være egnet for avl, kan bety at det er forbudt å bruke hunden i avl etter § 11. Se punkt 7.3.3.

Krav om kjennskap til avlsprogram og kravene der følger av § 21. Se punkt 7.5.3.

Annet ledd gjelder for dyreholdere, enten de er oppdrettere eller ikke, men bare dyreholdere som skal ta vare på tisper og valper. Med «god kunnskap» menes at dyreholderen vet hva som konkret må gjøres for å sikre tisper og valper god velferd. Slik kunnskap forutsetter at dyreholderen har lest og tenkt over kravene om dette i forskriften, har lest og forstått relevante og oppdaterte faglige tekster om emnet, og har fått praktisk kunnskap fra andre oppdrettere og etter hvert gjennom eget oppdrett.

Bokstav a gjelder for det første kunnskap om hvordan levestiljøet for tisper og valper skal være. For det andre gjelder det hvordan tisper og valper skal passes på og stelles.

Bokstav b gjelder valpene og hvordan de skal sikres en god start på livet og dermed kunne få et godt liv videre.

Det er ikke krav om kurs eller annen formell kompetanse i § 5. Dyreholderen må i stedet utvise nødvendig kompetanse gjennom ord og gjerning. Ved avl av organiserte hundetyper kan avlsorganisasjonene stille krav om kurs i avlsprogrammene, se punkt 7.5.4.

7.2.3. Avlsplan og velferdsplan (forskriftsutkastet § 6)

Hver oppdretter skal ifølge *første ledd* ha sin egen skriftlige avlsplan. I avlsplanen skal det stå hva oppdretteren konkret gjør for å oppfylle kravene til oppdrettere i forskriften. Avlsplanene til oppdrettere av organiserte hundetyper skal i tillegg inneholde rutiner for overholdelse av avlsprogrammene. Det følger av § 21, se punkt 7.5.3.

Det er presisert at oppdretterne skal følge avlsplanene i praksis. Det holder altså ikke bare å ha avlsrutinene nedskrevet.

Hver oppdretter med ansvar for tisper, skal ifølge *annet ledd første punktum* ha en velferdsplan for tispene og valpene. Det er presisert at også velferdsplanen skal følges i praksis. Oppdretteren skal sørge for at andre som eventuelt tar seg av tispene og valpene, følger velferdsplanen.

Annet punktum beskriver to forhold som skal dekkes av velferdsplanen:

Bokstav a gjelder holdet av tisper og valper, som det foreslås regler om i forskriftsutkastet kapittel 4, se punkt 7.4.

Bokstav b gjelder rutiner for hvordan oppdretteren oppfyller dyrevelferdsloven § 6 tredje ledd og § 27 i forbindelse med sal og annen overdragelse av valper. Det skal beskrives hvordan oppdretteren vurderer personer som ønsker å kjøpe valpene, hvilke råd oppdretteren gir kjøperne, og andre tiltak for å bidra til en god framtid for valpene.

Både avlsplanen og velferdsplanen skal ifølge § 7 fjerde ledd annet punktum være tilgjengelig for Mattilsynet.

7.2.4. Oppdretterjournal og dokumenter (forskriftsutkastet § 7)

Oppdrettere skal ifølge *første ledd* føre sin egen løpende dagbok med viktige opplysninger om alle valpekullene som oppdretteren har ansvaret for. Oppdretterjournalen skal være ordna slik at disse opplysningene knyttes til valpekullene.

For organiserte hundetyper må opplysningene stemme med tilsvarende opplysninger som skal registreres i avlsregister etter forskriftsutkastet § 19 og framgå av stamtavler etter § 20.

Første ledd bokstav a gjelder identiteten til valpenes foreldre.

Bokstav b gjelder bruken av hunder i avl, slik uttrykket er definert i § 3 bokstav g. Det skal journalføres om hundene paret seg eller om tisper ble inseminert, og hvilken dato dette fant sted.

Bokstav c gjelder fødselen. Det skal journalføres om valpene ble forløst naturlig eller ved keisersnitt, og hvilken dato dette fant sted.

Bokstav d gjelder antallet valper i kullet. Det skal presiseres hvor mange som ble født levende, og hvor mange som ble født døde.

Bokstav e gjelder veterinærbesøk med valpene med ID-merking og helseundersøkelse. At alle valper skal undersøkes av veterinær, foreslås det krav om i forskriftsutkastet § 17. Datoen dette fant sted og navnet på veterinæren skal journalføres. Helseattestene fra veterinæren skal oppbevares av oppdretteren ifølge § 7 tredje ledd.

Bokstav f gjelder antallet levende valper i kullet etter 8 uker.

Bokstav g gjelder identiteten til de som overtar valpene fra oppdretteren.

Ifølge *annet ledd* skal oppdretterne også journalføre viktige opplysninger om de voksne hundene som oppdretteren eier eller har ansvar for. Kravene i bokstav b og c gjelder ikke bare de hundene som brukes i avl, men også andre hunder som oppdretteren kan tenkes å bruke i avl.

Annet ledd bokstav a gjelder hunder som brukes i avl for første gang. I journalen skal det stå hvilke hunder det er, når hundene ble paret eller inseminert, når hundene var hos veterinær siste gang

før paring eller inseminering, og navn på veterinæren(e). Dette vil dokumentere hvorvidt kravet i § 10 om helseundersøkelse før først gangs bruk er oppfylt.

Bokstav b gjelder hunder som ifølge dokumentasjon fra helseundersøkelser eller tester har en helsetilstand eller egenskaper som vil sette hunden eller avkommet i fare for unødig belastning. Slike hunder kan ikke brukes i avl ifølge forskriftsutkastet § 11 og § 13. I journalen skal det stå hvilke hunder det er, og hvilke dokument som viser at hundene ikke er egnet.

Ifølge *bokstav c* skal oppdretteren journalføre alle veterinærundersøkelser og alle behandlinger av sykdom og skade. Det skal stå dato for hver hendelse og navnet på veterinæren som har undersøkt og eventuelt behandlet hunden.

7.2.5. *Melding til Mattilsynet (forskriftsutkastet § 8)*

Ifølge § 8 skal Mattilsynet ha melding med diverse opplysninger om avlen fra oppdrettere med tisper fra og med tredje valpekull. § 8 går dermed lengre enn kravet om registrering av anlegg med dyr etter det nye dyrehelseregelverket fra EU (Animal Health Law – AHL). Se punkt 3.2.

Oppdretterens identitet og tilholdssted skal meldes ifølge *første ledd bokstavene a, b og c*. Hundetyper og eventuell avslorganisasjon skal meldes ifølge *bokstavene d og e*.

Antall tisper i bruk og måten hundene holdes på, skal meldes ifølge *bokstavene f og g*.

I *annet ledd bokstav a* presiseres det at oppdrettere ikke får meldeplikt før de har brukt en flere tisper og fått valpekull flere enn to ganger. Meldeplikten inntreffer altså fra og med det tredje valpekullet som oppdretteren har ansvaret for.

I *bokstav b* presiseres det at Mattilsynet ikke skal ha melding om bruk av hannhunder. Men oppdrettere som som bruker både hannhunder og tisper, får altså meldeplikt fra og med tredje gangs bruk av tisper.

7.3. **Vilkår for at hunder skal kunne brukes i avl (forskriftsutkastet kapittel 3)**

I forskriftsutkastet kapittel 3 har vi samlet de generelle bestemmelsene om hvilke hunder som kan og ikke kan brukes i avl. I § 9 til § 16 foreslår vi forbud som fungerer som vilkår for å kunne bruke hunder i avl ut fra hensynet til avkommet og hundene – særlig tispene - som brukes. Dersom bruk etter den enkelte bestemmelsen ikke er forbudt, er altså vilkåret for bruk etter den bestemmelsen oppfylt.

For organiserte hundetyper foreslår vi at nærmere bestemmelser om hvilke hunder som kan og ikke kan brukes i avl, kan fastsettes i organisasjonenes avlsprogram. Dette framgår av § 21 og § 22.

7.3.1. *Merking og registrering av hunder (§ 9)*

Ifølge § 9 *første ledd* kan hunder uten identifikasjonsmerke ikke brukes i avl. Hundene må også være registrert i DyreID eller et annet register der det framgår hvem som eier hundene.

Dersom det blir fastsatt forskrift om identifikasjonsmerking og registrering av hund, vil det bidra til at alle hunder oppfyller avlsvilkåret i forskriftsutkastet § 9.

7.3.2. *Helseundersøkelse før første gangs bruk i avl (forskriftsutkastet § 10)*

Alle hunder skal ifølge forskriftsutkastet § 10 *første ledd første punktum* ha vært undersøkt av veterinær før de brukes i avl for første gang. Dette gjelder både tisper og hannhunder. Vi foreslår ikke krav om flere undersøkelser i tilfelle hundene brukes i avl flere ganger, men organisasjonene bør kunne fastsette krav om det i avlsprogrammene. Se forskriftsutkastet § 22 første ledd bokstav f og annet ledd, som er omtalt i punkt 7.5.4.

Hundene må ha blitt undersøkt tidligst 8 måneder før paring eller inseminering. Det er ikke tilstrekkelig at hunden har blitt undersøkt som valp, som vi foreslår krav om i forskriftsutkastet § 17. Se punkt 7.4.2.

Det er oppdretteren som har ansvaret for at hunden blir tatt med til veterinær. Så er det veterinæren sitt ansvar at helseundersøkelsen gjennomføres forsvarlig, og at oppdretteren i samsvar med god praksis får en helseattest med tilstrekkelige opplysninger om hunden, undersøkelsen og resultater av undersøkelsen.

7.3.3. Forbud mot avl av avkom i fare for unødige belastninger (§ 11)

I § 11 foreslår vi å presisere det generelle avlsforbudet etter dyrevelferdsloven § 25, slik vi tolker det i lys av dyrevelferdsloven § 3 og kriteriet «fare for unødige påkjenninger og belastninger». Forbudet er primært retta mot oppdrettere, men legger også rammene for avlsorganisasjonenes regulering i avlsprogrammene.

Ifølge § 11 *første ledd første punktum* er det den sannsynlige velferden for avkommet som er avgjørende for om avlen er forbudt. Med «fare for» menes at avkommet sannsynligvis arver egenskaper som gir eller kan gi dem belastning.

Oppdretterne skal på bakgrunn av det de vet om begge hundenes arvelige egenskaper, vurdere hvilke potensielt belastende egenskaper avkommet sannsynligvis vil arve. Så må de vurdere om den samlede belastningen er unødig.

Vurderingen av om belastningene er «unødig» for avkommet, må være bred og konkret. I vurderingen må oppdretterne og avlsorganisasjonene ta hensyn til alle relevante momenter som taler for og imot avl av hundene.

I § 11 *første ledd annet punktum* er det en liste over de viktigste momentene som må tas hensyn til i vurderingen. Momentene i bokstavene a, b og c kan tale for at belastningene er «unødige». Mens momentene i bokstavene d, e og f kan tale imot at belastningene er «unødige».

Bokstav a gjelder arten og graden av selve belastningen for avkommet. Jo verre og større belastning, jo bedre argumenter må anføres for avl. Det er ulike former for arvelig belastning; fra smerter og andre symptomer og konsekvenser av arvelige sykdommer, til begrenset bevegelighet og andre negative konsekvenser av arvelig fysiologi og andre egenskaper. Smerte er gjerne verre for hunden enn begrenset bevegelighet, men det kan være svært negativt for en hund å ikke kunne utøve sin naturlige atferd. Graden av den enkelte belastning må uansett vurderes separat før den samlede belastningen kan beregnes.

Bokstav b gjelder sannsynligheten for at avkommet arver de belastende egenskapene. Jo større sannsynlighet for overføring, jo bedre argumenter må anføres for avl. Dersom den belastende egenskapen er knyttet til et dominant gen arver alle valpene egenskapen, selv om det bare er den ene av foreldrene som har egenskapen. Dersom genet er recessivt, må begge foreldrene ha det for at alle skal arve det.

Bokstav c gjelder sannsynligheten for at egenskapen faktisk blir belastende for avkommet. Jo større fare for reell belastning, jo bedre argumenter må anføres for avl.

Bokstav d gjelder spesielt for belastninger som følger av hundetypens utseende og fysiologiske form. Hundetypenes identitet og særpreg er uløselig forbundet med utseende og kroppsform. Det samme gjelder hundetypenes bruksområde. Identitet, særpreg og bruksområde har verdi, og denne verdien kan være et argument for å bruke hunden i avl. Karakteristisk utseende og kroppsform kan gjøre hundene mindre funksjonelle og mer utsatt for belastninger enn hunder uten disse trekkene. Men dette kan altså veies opp av den betydningen hundetypen med sin karakter har for de som driver med oppdrett og hold av hundetypen. Dette må det legges en viss vekt på i vurderingen av om belastningen er «unødig».

Bokstav e gjelder andre og mer positive egenskaper hos hundene. Disse egenskapene kan helt eller delvis veie opp for de belastende egenskapene og dermed tale for at belastningene ikke er «unødige». En hund kan for eksempel være bærer av et gen som gir sykdom om det arves fra både mor og far, men hunden har mange andre gode egenskaper man ønsker å føre videre. Da må man velge ut en partner som ikke er bærer av genet. Da kan noen av valpene bli bærere, men

ikke syke. Man fører dermed et sykdomsogen videre, men vet at det ikke vil gi sykdom om man velger avlsdyr med omhu.

Bokstav f gjelder særlig hundetyper med liten populasjon og få hunder som brukes i avl. Her kan det oppstå et dilemma i valget mellom hensynet til avkommets velferd og innavlsgraden i populasjonen av hundetypen.

I § 11 *annet ledd* er det formulert hvilke nivå av belastning som er «unødig» uansett hvor gode argumentene for å avle er. Formuleringene er generelle og åpne for skjønn, men viser hvor den absolutte grensa for akseptert belastning ligger.

Annet ledd *bokstav a* er et absolutt forbud mot avl av avkom i fare for omfattende smerter som ikke går over.

Annet ledd *bokstav b* er et absolutt forbud mot avl av avkom i fare for å få evnen til grunnleggende og viktige kroppsfunksjoner redusert i stor grad. Et eksempel er avkom i fare for å få BOAS-grad III, som ifølge BOAS-programmet fra University og Cambridge vil si at hunden har «alvorlige tegn fra luftveier som følge av BOAS».

§ 11 *tredje ledd* er også et absolutt forbud. Hunden behøver ikke å ha hatt egenskaper som ville ha gitt forbud etter første og annet ledd. Det er tilstrekkelig at en veterinær har operert hunden for å rette på arvelige og belastende egenskaper. Typiske eksempler er BOAS-operasjon og patellaoperasjon.

7.3.4. Forbud mot innavl (§ 12)

I forskriftsutkastet § 12 foreslår vi et absolutt forbud mot at hunder i nær slekt brukes sammen i avl. Forbudet gjelder selv om det reelt sett ikke er fare for unødig belastning. Det gjelder uansett om oppdretteren kjenner eller ikke kjenner til slektskapet.

Med «hel- og halvsøsken» menes alle hunder som er avkom av samme tisper og hannhund, eller er avkom av samme tisper eller samme hannhund.

Forbudet for øvrig gjelder tre generasjoner i rett oppadgående eller nedadgående linje.

Bruk av hunder som er søskenbarn, oldeforeldre og -barn eller enda fjernere slektninger vil ikke være forbudt etter § 12. Men slektskapet kan likevel innebære fare for unødig belastning for avkommet og dermed brudd på forskriftsutkastet § 11. Det kan også være i strid med regler om innavlsprosent i avlsprogram for hundetypen. Se **punkt** 7.5.4 om § 22 første ledd bokstav e.

7.3.5. Forbud mot bruk av tisper i fare for unødig belastning (§ 13)

Forskriftsutkastet § 13 har som formål å beskytte tispene mot unødige belastninger i forbindelse med paring, drektighet og fødsel.

Første ledd er et generelt forbud mot å bruke tisper som vil lide mer enn det som er naturlig og akseptabelt. Uttrykket «helsetilstand eller egenskaper» dekker alle faktorer hos tisper som kan forårsake belastning i forbindelse med paring, drektighet og fødsel.

Annet ledd er et forbud mot å bruke tisper i avl med for store hannhunder.

Tredje ledd gjelder bare fødsel og tar utgangspunkt i at alle tisper bør kunne føde naturlig og uten komplikasjoner. Trangt bekken eller andre egenskaper som gjør det vanskelig for tisper å føde, kan innebære forbud mot avl etter både § 11 og § 13 tredje ledd *første punktum*. Dersom det viser seg å være tilrådelig med keisersnitt, skal tisper selv sagt forløses slik. Men behovet for inngrepet kan tilsi at tisper ikke kan brukes i avl igjen etter første punktum.

Dersom tisper brukes igjen, og det blir utført enda et keisersnitt, skal tisper ifølge *annet punktum* uansett ikke brukes igjen.

7.3.6. Aldersgrenser, hviletid og maksimalt antall valpekull (§ 14)

Forskriftsutkastet § 14 har samme formål som § 13, men det behøves ikke noen vurdering av reell belastning.

I *første ledd* er det én nedre aldersgrense i *bokstav a* og to øvre aldersgrenser i *bokstavene b og c* ettersom tisper har eller ikke har hatt valpekull tidligere. Det er alderen på tidspunktet for paring eller inseminering som teller. Dette følger av uttrykket «bruke hund i avl» slik det er definert i § 3 bokstav g.

Ifølge § 14 *annet ledd bokstav a* og § 3 bokstav g skal det gå minst 12 måneder mellom hver gang ei tisper pares eller insemineres og blir drektig. Det er ikke et vilkår at det fødes valper. Med «måneder» menes kalendermåneder telt etter dato.

Ifølge *annet ledd bokstav b* og § 3 bokstav g kan ei tisper pares eller insemineres med drektighet som resultat maksimalt fire ganger i løpet av livet.

7.3.7. Paring og inseminering (§ 15)

Første ledd første punktum innebærer at hunder som ikke selv er fysisk i stand til å gjennomføre ei naturlig paring, heller ikke kan brukes i avl ved inseminering.

Hunder kan hjelpes til å få gjennomført paring, men ifølge *første ledd annet punktum* skal hundene ikke tvinges. Med tvang menes å fikserer eller holde fast tisper når det er klart at tisper er redd eller ikke vil pares.

7.4. Velferd for tisper med valper (forskriftsutkastet kapittel 4)

I dette kapitlet foreslår vi å regulere hvordan tisper skal ha det før og etter at de har fått valper, og hvordan valpene skal ha det mens de er sammen med mora. Det er dyreholderen som har ansvaret for å innfri disse kravene.

Kravet om helseundersøkelse i § 17 skal bidra til både god velferd for valpene og til oppdagelse av arvelige egenskaper som er til hinder for avl.

7.4.1. Levemiljø for og stell av tisper og valper (§ 16)

Kravene i *første ledd* om levemiljø og stell gjelder tisper fra de er i den siste tredjedelen av drektigheten til valpene ikke dier lengre. Kravene gjelder også for valpene til de er avvent.

Bokstav a er grunnleggende for et godt levemiljø. At liggeunderlag for valper skal være tørt og rent forutsetter daglig rengjøring.

Bokstav b forbyr ikke alt hold av tisper og valper i bur. Så lenge burene er åpne og ikke er plassert oppå hverandre, kan de brukes.

Bokstav c er også et grunnleggende krav. Fôret til tisper skal passe hennes behov i valpefasen. Valpene skal i avvenningsfasen ha fôr som passer dem.

Bokstavene d og e krever at dyreholderen ser til og gir tisper og valpene nødvendig stell minst 5 ganger i døgnet. Med tilsyn menes at en person er fysisk til stede og har direkte kontakt med både tisper og valpene. Personen skal også kunne vurdere levemiljøet ved selvsyn. Kamera kan være et nyttig hjelpemiddel, men det må eventuelt komme i tillegg tilsyn utført av tilstedeværende personer.

I *annet ledd første punktum* foreslås å forskriftsfeste den alminnelige anbefalingen om minimum tre lufteturer per dag. Tisper bør tas med på tur vekk fra valpene. Ifølge *annet punktum* skal tisper også utenom lufteturene selv kunne velge å trekke seg unna valpene. Dette kravet kan for eksempel oppfylles ved å bruke standard valpekasser med en grind som tisper kan gå over, mens valpene ikke klarer det.

7.4.2. Helseundersøkelse av valper (§ 17)

Første ledd første punktum er i utgangspunktet et påbud om helseundersøkelse av alle valper som fødes levende. Påbudet gjelder ikke valper som ikke blir overlatt til nye dyreholdere, og som heller

ikke lever til de er 16 uker. Valpene skal undersøkes før de eventuelt overlates til nye dyreholdere og uansett før det har gått 16 uker siden fødselen.

Annet punktum skal gi veterinæren anledning til å sjekke identiteten til tispas og vurdere tispas og valpekullet sammen.

Annet ledd er et krav til veterinæren om å skrive en helseattest for hver valp. Veterinæren skal sørge for at oppdretteren får attestene enten utlevert på stedet eller tilsendt etterpå.

7.4.3. *Hold av valpene sammen med mora (§ 18)*

Første punktum innbærer et forbud mot å overlata valper til nye dyreholdere før de er 8 uker gamle. Valpene kan heller ikke skilles varig fra mora av andre grunner i denne første perioden av livet. At valpene skal holdes sammen med mora, betyr ikke at mora må være sammen med valpene hele tida. Ifølge § 16 annet ledd annet punktum skal mora tvert imot kunne trekke seg unna, se punkt 7.4.1.

Det beste er at valpene blir tatt godt vare på av sin egen mor. Men det kan være at mora dør, eller at hun ikke er fysisk eller psykisk i stand til å fungere som mor. Ifølge *annet punktum* skal oppdretteren da finne en annen løsning som sikrer at valpene får melk, trygghet, sosialisering og god oppdragelse. Dette kan gjøres ved skaffe en annen egnet tisper til å amme og være sammen med valpene. Dersom det ikke lar seg gjøre, må oppdretteren sørge for at valpene får melk fra flaske og så god omsorg som mulig.

7.5. Avl av organiserte hundetyper (forskriftsutkastet kapittel 5)

Bestemmelsene i kapittel 5 gjelder i tillegg til de generelle kravene i kapitlene 2, 3 og 4. Tilleggskravene gjelder bare ved avl av hundetyper som er organisert av én eller flere avlsorganisasjoner. Se definisjonen i § 3 bokstav n av «organiserte hundetyper» og punkt 7.3.1.

7.5.1. *Avlsregister (§ 19)*

§ 19 første og annet ledd er retta mot avlsorganisasjonene, mens annet, tredje og fjerde ledd er rettet mot oppdretterne.

Ifølge *første ledd første punktum* skal avlsorganisasjonene ha avlsregister for «sine» hundetyper. Avlsorganisasjonene skal i dette avlsregisteret legge til rette for at oppdretterne oppfyller sin plikt til å registrere hunder etter annet, tredje og fjerde ledd.

Alle hunder som tilhører hundetyperne, skal ifølge *annet punktum* kunne registreres dersom oppdretterne har de nødvendige opplysningene om hundene. Og oppdretterne skal kunne registrere alle opplysningene som skal registreres ifølge fjerde ledd.

Når hundene registreres, skal avlsorganisasjonen sørge for at hver hund blir tildelt et unikt nummer i registeret. Nummeret kommer i tillegg til nummeret som følger av ID-merket, som ifølge § 9 er et vilkår for å kunne bruke hundene i avl.

Ifølge *annet ledd* skal arrangørorganisasjonen sørge for at avlsregisteret er åpent tilgjengelig for alle brukere av registeret. Kravet er ikke til hinder for at avlsorganisasjonen stiller visse sikkerhetsvilkår for å kunne logge seg på avlsregisteret som bruker.

Tredje ledd er bare rettet mot oppdrettere som brukes tisper i avl. Alle valper av organiserte hundetyper skal ifølge *første punktum* registreres hos avlsorganisasjon med ansvar for hundetypen. Vilkåret og fristen for registreringen tilsvarer vilkåret og fristen for helseundersøkelse i § 17 første ledd første punktum, se punkt 7.4.2. Det er praktisk at valpene blir undersøkt, ID-merket og registrert i både eierregister og avlsregister da valpene er hos veterinæren for helseundersøkelse.

Fjerde ledd er et påbud retta mot alle oppdrettere om å sørge for at alle hunder av organiserte hundetyper som skal brukes i avl, er registrert hos avlsorganisasjon. Alle slike hunder skal altså være registrert i både eierregister etter § 9 og avlsregister etter § 19. Fjerde ledd vil ha selvstendig betydning for importerte hunder og andre hunder som av ulike grunner ikke har blitt registrert i norsk avlsregister som valp.

Også *femte* ledd er retta mot alle oppdrettere. Lista fra bokstav a til bokstav i viser hvilke opplysninger som skal knyttes til hver hund i registeret. Det bør sikres at opplysningene i avlsregisteret er identiske med opplysningene som registreres i eierregisteret.

Bokstav a gjelder nummeret fra hundens ID-merke. Dersom hunden ikke har ID-merke, skal det framgå klart av registeret at dette mangler, siden det er et vilkår for å kunne bruke hunden i avl.

Med «navn» i *bokstav b* menes det navnet oppdretteren ønsker at hunden skal ha i registeret og stamtavla. Det er ikke nødvendigvis er det samme navnet som dyreholderen bruker på hunden.

Ifølge *bokstav c* skal det registreres om hunden er ei tisper eller en hannhund.

Hundens fødselsdato skal registreres ifølge *bokstav d*.

Ifølge *bokstav e* skal det registreres hvilken rase eller annen hundetype hunden tilhører. Avlsorganisasjonen bør sikre at navnene som brukes på anerkjente raser, er anerkjente rasenavn i Norge, for eksempel labrador retriever, jack russel terrier og mops.

Ifølge *bokstav f* skal identifiserende opplysninger om den registrerte hundens mor og far knyttes til hunden. Avlsorganisasjonen bør sikre at opplysningene fra oppdretteren stemmer med opplysningene som er registrert på hundens mor og far.

Ifølge *bokstav g* skal oppdretteren sørge for at resultater fra BOAS-tester og andre undersøkelser og tester av egenskaper som betyr noe for avl, blir registrert. Det kan være praktisk og sikrest at veterinæren tar seg av denne registreringen i forbindelse med undersøkelsen eller testen.

Bokstav h gjelder opplysninger som oppdrettere skal registrere ifølge arrangørorganisasjonens avlsprogram. At organisasjonene kan kreve slik registrering følger av § 22 første ledd bokstav g.

Ifølge *bokstav i* skal oppdretteren registrere seg selv med navn, adresse og telefonnummer i avlsregisteret og knytte hundene fra sitt oppdrett til seg. Avlsorganisasjonen bør ha et system som sikrer at hunder knyttes til de reelle oppdretterne.

7.5.2. *Stamtavler (§ 20)*

Begrepet «stamtavle» er definert i § 3 bokstav p som «framstilling som viser slektskapsforhold mellom hunder».

Ifølge § 20 *første ledd første punktum* må avlsorganisasjonene ha et system for å knytte hunder i slekt sammen, slik at de vises på stamtavlene til hverandre. Avlsorganisasjonene skal sikre at opplysningene fra avlsregisteret knyttes korrekt sammen.

Ifølge *annet punktum* skal stamtavlen som minimum vise hvilke hunder som er foreldrene og besteforeldrene til hunden. Hundens øvrige slektinger skal ifølge *tredje punktum* også kunne søkes opp via stamtavlen.

Ifølge *fjerde punktum* skal de registrerte opplysningene om hver hund framgå av eller kunne søkes opp fra stamtavlen. Dette inkluderer registrerte helseopplysninger.

Stamtavlene skal ifølge *annet ledd* være like tilgjengelige for folk som avlsregisteret. Som bruker skal du ha fri tilgang til både registeret og stamtavlene.

7.5.3. *Avlsprogram (§ 21)*

Første og annet ledd gjelder både overordnede avlsorganisasjoner og tilhørende raseklubber. Tredje ledd gjelder oppdrettere av organiserte hundetyper.

Ifølge *første ledd* skal organisasjonen ha et eget avlsprogram eller være helt eller delvis tilslutta en annen organisasjons avlsprogram. Raseklubbene vil både være tilknyttet avlsprogrammet til den overordnede avlsorganisasjonen og ha sitt eget avlsprogram spesielt for raseklubbens hundetype(r).

Avlsprogrammet skal inneholde krav til oppdretterne, som ifølge tredje ledd har plikt til å følge kravene. Nærmere bestemmelser om hvilke krav som skal stilles, står i § 22.

I *annet ledd* står det noe om hvordan avlsprogrammene skal utvikles og gjennomføres.

Det framgår av *bokstav a* at raseklubbene skal innordne seg avlsprogrammet til den overordnede avlsorganisasjonen. Dersom raseklubben ikke vil innordne seg, kan det være en løsning at raseklubben etablerer seg som en selvstendig avlsorganisasjon med helt eget avlsprogram.

Bokstav b er et krav om faglig kompetanse i utviklingen av avlsprogram. Uttrykket i «i samråd» betyr at avlsorganisasjonene skal ha kontakt med spesialister innen genetikk og dyrevelferd og drøfte innholdet i avlsprogrammet med dem.

Avlsprogrammene skal gjennomføres i avlsorganisasjonenes aktiviteter. I *bokstav c* presiseres det at avlsprogrammene skal være grunnlag for vurderinger på hundestillinger og prøver. Med prøver menes arrangement der hunder testes for egenskaper eller ferdigheter. Kravet gjelder bare utstillinger og prøver som avlsorganisasjonen eller raseklubben arrangerer.

Avlsorganisasjonen skal hindre premiering av hunder som ikke oppfyller vilkårene for å kunne brukes i avl. Vilråene bør innarbeides i de norske rasestandardene, slik at dommerne på utstillinger i Norge vurderer hundene i samsvar med avlsprogrammene.

Bokstav d gjelder avlssperre, altså at en hund blir registrert som uegna for avl, og dermed forbudt og bruke i avl. Det foreslås ikke krav om at organisasjonene skal gi alle uegna hunder avlssperre. Men avlsprogrammet skal gi organisasjonen hjemmel til å gjøre det.

Bokstav e er også en hjemmel til reaksjoner overfor oppdretterne. Det kan for eksempel være forbud mot å delta på utstillinger.

I *tredje ledd* foreslås oppdretternes plikt til å delta i og følge avlsprogrammene. Organisasjonene kan selv bestemme hva oppdretterne må gjøre for å regnes som deltakere. Det gjelder også hvor mye oppdretterne eventuelt skal betale for å delta.

Bokstav a gjelder plikten til å delta i avlsprogram.

Bokstav b er et kompetansekrav. Oppdretterne sette seg inn i de kravene som er fastsatt i programmet. Det innebærer også plikt til å holde seg oppdatert om endringer i programmet.

Bokstav c gir oppdretterne plikt til å hindre eller unnlate avl i strid med avlsprogrammene. Oppdretterne har også plikt til å overholde avlssperrer og rette seg etter andre reaksjoner fra avlsorganisasjonen eller raseklubben.

Bokstav d gir oppdretterne plikt til å beskrive i avlsplanene hvordan de overholder avlsprogrammene. Avlsorganisasjonene bør hjelpe oppdretterne med å lage gode avlsplaner i samsvar med avlsprogrammene.

7.5.4. Nærmere om innholdet i avlsprogram (§ 22)

I *første ledd* spesifiseres hvilke krav og andre bestemmelser som skal fastsettes i avlsprogrammene.

Bokstav a gir rett og plikt til å fastsette nærmere krav om kompetanse enn det som følger av forskriftsutkastet § 5. Det kan fastsettes at oppdretterne skal gjennomføre kurs eller praktisk opplæring i hundevl, eller tilegne seg nødvendig kompetanse på andre måter.

Bokstav b gir rett og plikt til å utdype og konkretisere forbudet i forskriftsutkastet § 11 mot avl av avkom i fare for unødig belastning. Avlsorganisasjonene og raseklubbene må for hver hundetype få med alle de relevante egenskapene som kan overføres til avkommet og gi unødig belastning. Så må det fastsettes konkret hvilke tegn og resultater som gjør at en hund skal regnes som uegnet for avl.

Bokstav c gir rett og plikt til å fastsette det konkrete grunnlaget for å vurdere forbud etter bokstav b. Avlsprogrammene krav om undersøkelser og tester vil utdype kravene om helseundersøkelser i forskriftsutkastet § 10 og § 17. Avlsprogrammene forplikter ikke veterinærene, men vi antar at mange veterinærer og andre hundefagfolk likevel vil tilby disse tjenestene når det blir krav om visse undersøkelser og tester.

Bokstav d gir rett og plikt til å kreve at undersøkelser eller tester for eksempel utføres av veterinær eller av en annen fagperson med nærmere bestemt metode og utstyr. Oppdretteren må da oppsøke relevant personell og være sikker på at personellet gjennomfører undersøkelsen i tråd med avlsprogrammet.

Bokstav e gir rett og plikt til å fastsette konkrete tiltak mot for høy innavlsgrad. Dette innebærer at det i avlsprogrammet tas stilling til innavlsgrad og hva som kreves for å unngå at den blir for høy. Et viktig tiltak er å bidra til at flere individer av hundetypen blir brukt i avl. En klar forutsetning er at individene er egna for avl. På den annen side skal avlsprogrammet sikre at det ikke er bare de aller beste hundene som brukes. Såkalt «matadoravl» må unngås. Overdreven bruk av de beste hundene kan føre til at innavlsgraden blir for høy med de genetiske problemene det medfører.

Bokstav f gir rett og plikt til å fastsette målene for avl av hver organisert hundetype. Disse avlsmålene må omfatte forekomsten av alle de arvelige egenskapene som kan gi hundetypen unødig belastning. Målet må være å utrydde eller redusere forekomsten av disse egenskapene, slik at færre hunder har unødige belastninger, og at graden av belastning blir lavere. Det skal settes tidsfrister for når målene skal være nådd.

Bokstav g gir rett og plikt til å kreve at oppdretterne registrerer ytterligere opplysninger i avlsregisteret. Bestemmelsen gjenspeiles i forskriftsutkastet § 19 femte ledd bokstav h.

Bokstav h er en åpen hjemmel til å fastsett andre krav i avlsprogrammet.

I *tredje ledd første punktum* foreslås et krav om at avlsprogrammene skal være effektive og dermed sikre at avlsmålene nås innen fristen og deretter opprettholdes. Dersom avlsmål for hundetyper med store problemer ikke nås, bør det vurderes å forskriftsfeste forbud mot videre avl av hundetypen.

Annet punktum åpner for at avlsprogrammene kan være strengere enn forskriften. Det kan også stilles krav som ikke finnes i forskriften. Det kan for eksempel fastsettes lavere antall kull per tisper, maksimalt antall valper etter én hannhund og ulike helsekrav.

7.6. Avl av uorganiserte hundetyper (kapittel 6)

Forskriftsutkastet kapittel 6 inneholder tilleggskrav for oppdrettere av hundetyper som ingen avlsorganisasjon tar ansvar for. Kravene i § 23 og § 24 skal til en viss grad kompensere for mangelen på organisering.

7.6.1. Avlsplan for uorganiserte hundetyper (§ 23)

Forskriftsutkastet § 23 gjelder i tillegg til det generelle kravet om avlsplan i § 6 første ledd.

Ifølge § 23 *første punktum* og henvisningen til § 22 skal oppdretteren som en del av rutinene i avlsplanen beskrive hvilke arvelige og belastende egenskaper, og hvilke former, grader og kombinasjoner av slike egenskaper, som gjør at hunder ikke kan brukes i avl. Det skal også stå avlsplanen hvilke undersøkelser og tester som hundene skal gjennomgå, og hvordan undersøkelsene og testene skal utføres.

Bruk av organiserte hundetyper til å avle avkom av uorganiserte hundetyper (blandingsavl) er ikke omfatta av kravene i kapittel 5. Men ifølge § 23 *annet punktum* skal kravene fra avlsprogrammet for hundetypen innarbeides i avlsplanen. Et eksempel kan være bruk av renrasert labrador retriever og puddel til å avle fram den uorganiserte hundetypen «labradoodle». Oppdretterens avlsplan skal da i utgangspunktet ha samme innhold som avlsprogrammene for de to rasene.

Med uttrykket «så langt det passer» menes at krav som bare er relevant for renrasa avl, ikke behøver å gjengis i avlsplanen.

7.6.2. *Oppdretterjournal og stamtavler for uorganiserte hundetyper (§ 24)*

Forskriftsutkastet § 24 første ledd gjelder i tillegg til det generelle kravet om oppdretterjournal i § 7, se punkt 7.2.4. I tillegg til opplysningene som nevnt i § 7, skal oppdretterjournalen inneholde alle opplysningene som skal registreres i avlsregister for organiserte hundetyper.

Ifølge § 24 annet ledd skal oppdretteren selv sørge for at alle hunder som er avkom fra oppdretterens avl, har stamtavler som viser korrekt identitet på alle hel- og halvsøsken og begge foreldrene. I tillegg skal stamtavlen vise korrekt identitet på andre beslektede hunder som oppdretteren har opplysninger om.

7.7. Avsluttende bestemmelser (kapittel 7)

7.7.1. *Tilsyn og vedtak (§ 25)*

Dette er en standardbestemmelse.

7.7.2. *Dispensasjon (§ 26)*

Dette er en standardbestemmelse. Et «særlig tilfelle» kan tenkes å være at en hund har en helt spesiell og verdifull genetisk verdi, men at det i utgangspunktet er forbudt å bruke den i avl etter § 11, § 12 eller § 13

7.7.3. *Straff (§ 27)*

Første punktum er en henvisning til den generelle straffebestemmelsen i dyrevelferdsloven § 37.

I *annet punktum* presiseres det hvilke bestemmelser i forskriften som det ikke skal være straffbart å bryte. § 5 gjelder kompetanse og er ikke straffbart å bryte etter dyrevelferdsloven § 37.

Bestemmelsene i kapittel 5 om avl av organiserte hundetyper foreslås heller ikke belagt med straff. Oppdrettere kan altså for eksempel ikke straffes for å unnlate deltakelse i avlsprogram. Avlsorganisasjoner og raseklubber kan på sin side for eksempel ikke straffes for mangler i avlsprogrammene.

7.7.4. *Ikrafttredelse (§ 28)*

Vi foreslår ingen dato for ikrafttredelse i høringsutkastet. Men vi foreslår at ikrafttredelsen utsettes med ett år fra forskriften fastsettes.

8. Konsekvensene av forslaget

8.1. Konsekvenser for dyreholdere og oppdrettere

Forslaget vil etter vår vurdering ikke få betydelige konsekvenser for oppdrettere som allerede er med i organisert avlsarbeid. De fleste oppdrettere av rasehunder registrerer i dag valpekull enten hos Norsk Kennel Klub (NKK) eller Norges Hunders Landsforbund (NHL). I tillegg følger oppdretterne organisasjonenes retningslinjer for sunn avl, overlater til organisasjonene å føre stamtavler for hundene og sørger for at viktige helseopplysninger deles via organisasjonenes systemer. At dette nå kan bli påbudt i forskrift, vil ikke bli en stor overgang for disse oppdretterne.

For oppdrettere av trekkhunder, vil forslaget få større konsekvenser. Det gjelder i det minste for dem som avler blandingshunder til bruk som trekkhunder. Norges Hundekjørerforbund vil ifølge forslaget få plikt til å ha avlsprogram som alle oppdrettere av trekkhunder i utgangspunktet skal delta i og følge. Selv om de hundetyperne som brukes i hundekjøring ikke er spesielt utsatt for arvelige belastninger, vil forslaget innebære en stor overgang som kan få betydelige økonomiske konsekvenser for den enkelt oppdretter.

Forslaget vil også få store økonomiske konsekvenser for oppdrettere av uorganiserte hundetyper. De får ikke plikt til å registrere valper hos organisasjoner eller delta i organisasjoners avlsprogram. I stedet må antakelig de fleste av disse oppdretterne gjøre en stor innsats selv for å sikre at avlen skjer kontrollert og i samsvar med det nye regelverket. Dette kan for eksempel innebære utgifter til

dataprogram for utarbeidelse av avlsplaner, veterinærutgifter i forbindelse med helseundersøkelser, registrering av helseopplysninger og annet forskriften stiller krav om.

Påbud om merking og registrering av hunder i et godkjent register vil kunne få økonomiske og praktiske konsekvenser for hundeeierne, virksomheter som vil søke godkjenning for å opprette registre og for veterinærer. Enkelte hundeeiere vil måtte kjøpe private veterinærtjenester de ellers ikke ville kjøpt for å få merka og registrert hunden. I vår utredning av behovet for et krav om merking av registrering av hunder, fant vi ut at det kan koste godt over 1000 kroner å få merka en hund og registrert denne i DyreID.

Trekkhundeeiere og andre som er eiere av flere umerka hunder, vil altså måtte betale relativt store beløp for veterinærbesøk, microchipper og registrering. Oppdrettere som fra før av ikke merker og registrerer valper før salg, får en ny utgift. Denne utgiften kan de legge inn i salgsprisen for valpene og dermed overføre kostnaden til valpekjøperne. Forslaget kan altså føre til at prisene på valper øker ytterligere.

Ut ifra prislister på internett ligger veterinærkostnadene for helseundersøkelse av et valpekull, inkludert vaksine og ID-merking, i dag på mellom 1000 kroner og 1500 kroner per valp. Oppdrettere som allerede driver med organisert avl sørger for helseundersøkelse, vaksiner, ID-merking og behandlinger mot innvollsorm før valpene leveres til nye eiere. Det ser ut til at også mange av de som annonserer blandingsvalper på internett gjør det samme.

Samme prislister viser at helseundersøkelse av en voksen hund koster i overkant av 1000 kroner. Eventuelle blodprøver, røntgenundersøkelser etc. kommer i tillegg. De fleste av organisasjonene har i dag krav om helseundersøkelser som gjør at oppdretter likevel må til veterinær (HD-røntgen, BOAS-test, øyelysing etc.). Helseundersøkelse før bruk i avl første gang kan gjøres i forbindelse med dette.

Vi mener derfor at kravet om helseundersøkelse ikke vil føre til en stor økonomisk endring for de som allerede driver organisert avl. Kravet vil derimot gi en større økonomisk konsekvens for de som ikke sørger for helseundersøkelser av valpekullene og avlsdyrene sine. Vi mener også at kravet om helseundersøkelse av valper og voksne hunder før første gangs bruk i avl vil ha en betydelig positiv effekt på dyrevelferden og bidra til sunnere avl på sikt.

Hensikten med å ekskludere usunne hunder fra avl er å sikre god dyrevelferd for avlsdyret, samt å gjøre det man kan for å sikre at valpene som fødes er friske og funksjonelle. Allikevel kan ingen garantere at alle valper som fødes, er 100% friske. Noen tiltenkte avlsdyr blir av ulike årsaker ikke som man har tenkt seg på forhånd, andre får en sykdomsdiagnose som gjør at man ikke bruker den i avl. Dette er en del av en seriøs oppdretters hverdag.

Samtidig er de fleste hunder familiehunder som ikke er tenkt brukt i avl uansett. Det jobbes i organisasjonene for å få flere av eierne til disse hundene til å delta på utstillinger, prøver og foreta relevante helseundersøkelser. Ønsket er at flere av de hundene som oppfyller kravene satt i avlsprogrammene, kan delta i avlen enn det som er tilfelle i dag. Dersom dette lykkes, vil resultatet bli flere hunder i avl og større genetisk mangfold i populasjonen.

En strengere praksis når det kommer til hvilke avlsdyr som brukes vil ikke føre til en stor økonomisk endring for det organiserte avlsarbeidet som pågår i dag. For de oppdretterne som i dag ikke tar hensyn til avlsdyrenes helse, som ikke foretar relevante helseundersøkelser, og som setter kull på tisper gang etter gang, vil derimot kravene i denne forskriften føre til betydelige økonomiske konsekvenser. Vi mener at forskriften vil gi en betydelig gevinst for dyrevelferden, og at denne gevinsten er klart større enn den økonomiske ulempen noen oppdrettere vil oppleve.

I forslaget foreslår vi aldersgrenser, hviletid for tisper mellom valpekull og maksimalt antall valpekull. Dette kan påvirke hvor mange valpekull den enkelte oppdretter får etter den enkelte tisper. Små raser føder som regel færre valper per kull sammenligna med mellomstore og store raser. Dette vil bety færre individer man eventuelt kan avle videre på, og færre valper å selge. Samtidig vil dette ikke bety mye for raser med normal populasjonsstørrelse med tanke på antall dyr som går i avl hver generasjon per i dag. Tall fra NKK sier 13 %. Dette er kanskje av større

betydning for raser der populasjonen er liten, eller antall friske avlsdyr er svært begrenset. Her vil det til syvende og sist handle om hvor stor opphavspopulasjonen var, altså antall stamdyr. Dersom rasen starta med få stamforeldre/dyr, vil uansett den genetiske variasjonen være svært begrensa, og innavlsgraden vil være høy.

At en oppdretter avler færre kull per tise vil ha en økonomisk konsekvens, i hovedsak for de oppdretterne som har valgt å ikke følge organisasjonenes anbefalinger om maksimalt antall valpekull. Samtidig vil den dyrevelferdsmessige fordelene for tisper være stor ved å sette aldersgrenser og begrense antall kull.

Forslaget gir også konkrete krav om levestandard for og stell av tisper og valper. Vi mener disse kravene er i samsvar med kravene i dyrevelferdsloven, og i tråd med praksis hos seriøse oppdrettere. Disse kravene gir derfor ingen relevante konsekvenser for oppdretterne siden altså kravene allerede er følger av dyrevelferdsloven.

I dag koster det cirka 400 kroner til 1000 kroner i året å være medlem av enten NHL eller NKK. I tillegg betaler medlemmene for hver registrerte hund, hvert registrerte valpekull m.m. Kravet om obligatorisk registrering av hunder i avlsregister og obligatorisk deltagelse i avlsprogram vil innebære økte kostnader for de som hittil har valgt å stå utenfor det organiserte hundemiljøet. Disse oppdretterne må i tillegg betale utgifter til helseundersøkelser fastsatt i avlsprogrammene dersom de tidligere har valgt å ikke gjennomføre disse. Samtidig vil det kunne være flere fordeler ved å være medlem i organisasjonene, som kan kompensere for noe økte utgifter.

For oppdrettere av uorganiserte hundetyper vil forslaget ha store konsekvenser da de blir nødt til å legge ned en betydelig egeninnsats for å gjennomføre det arbeidet avlsorganisasjonene vil gjøre for de organiserte hundetyperne. Disse oppdretterne vil måtte bruke mye tid på å utarbeide avlsplaner, oppdretterjournaler og stamtavler. I tillegg må også de oppdretterne som tidligere ikke har gjennomført helseundersøkelser betale for de undersøkelsene som er fastsatt i avlsprogrammet for hundetyperne de avler på.

8.2. Konsekvenser for avlsorganisasjonene og raseklubbene

For organisasjonene vil forslaget innebære betydelige konsekvenser, ikke minst økonomisk. Omfanget avhenger imidlertid blant annet av i hvor stor grad og på hvilken måte de allerede har regulert avlen, hvor store helseutfordringer de ulike hundetyperne har, hvilke IT-løsninger som allerede er på plass og hvor mange som eventuelt må ansettes i de ulike organisasjonene og raseklubbene for å sikre etterlevelse av kravene i forslaget.

Organisasjonene må uansett gjøre en stor innsats for å gjennomføre og håndheve avlsprogrammene for hver enkelt hundetype, og det vil innebære en stor kostnad å utvikle datatekniske løsninger til dette arbeidet. Vi har fått opplysninger om at NKK har satt av en betydelig sum til utvikling av avlsprogram og IT-tekniske løsninger.

Raseklubbene må ifølge forslaget underordne seg hovedorganisasjonen. De rasespesifikke avlsprogrammene må stemme overens med det generelle avlsprogrammet. Hovedorganisasjonen og raseklubbene må samarbeide og gjøre en stor innsats for at avlsprogrammene skal henge sammen og oppfylle forskriftens krav. Dette vil gjøre det enklere for organisasjonene å innføre krav for de hundetyperne de har ansvar for. I tillegg vil de kunne sanksjonere når de kan henvise til en forskrift. Per i dag kan organisasjonene i liten grad følge opp brudd på eget regelverk, siden det er frivillig å registrere hunder. Forslaget vil derfor gi organisasjonene større ansvar og myndighet overfor medlemmene, samt en reell sanksjonsmulighet. Dette vil kunne påvirke avlen i positiv retning i mye større grad enn i dag.

For organisasjonene vil flere medlemmer bety en større arbeidsbelastning, og et mulig behov for flere ansatte. Raseklubbene er i dag basert på frivillig arbeid. Avlsrådene er en del av raseklubbene, og består også av frivillige. En større arbeidsbelastning for disse vil også kunne bety at det må ansettes folk, hvilket vil innebære en økonomisk belastning. Samtidig vil både organisasjonene og raseklubbene sannsynligvis få en større inntekt i siden flere må betale medlemskontingent, samt at organisasjonene og raseklubbene står fritt til å selv bestemme beløpet på kontingenten. Både organisasjonene og den enkelte oppdretter vil også kunne få økte kostnader i forbindelse med helseundersøkelser raseklubbene fastsetter i avlsprogrammene.

Ulike aktører tilbyr i dag kurs for oppdrettere, både i form av nettkurs og fysiske kurs. Slike kurs vil gi den enkelte oppdretter nødvendig kompetanse, og organisasjonene kan også tilby de som gjennomfører slike kurs i deres regi, fortrinn eller bedre status enn de oppdretterne som ikke gjør det. I dag tilbys det slike kurs mot betaling. Å tilby slike kurs kan gi aktørene økte inntekter, som igjen kan kompensere for utgifter til investeringer de må gjøre for å oppfylle kravene i forskriften.

Norges Hundekjørerforbund er i dag lite involvert i avlsarbeidet og vil måtte gjøre en betydelig innsats for å få avlsprogram på plass for hundetyper de har ansvar for. Trekkhunder som tilhører de så kalte anerkjente rasene, kan og bør avles etter programmene til Norsk Kennel Klubb eller Norges Hunders Landsforbund. Hundekjørerforbundet må derimot selv gjøre en stor innsats for å få på plass avlsprogram for trekkhunder av blandingsraser.

Vi oppfordrer organisasjonene til samarbeid for å få på plass gode avlsprogram for alle organiserte hundetyper. Det bør ikke være nødvendig at hver organisasjon bygger opp programmer fra bunnen av. Samarbeid er til beste for alle parter og vil gjøre avlsprogrammene bedre og mer enhetlige.

8.3. For veterinærene

Forslaget vil etter vår vurdering ikke få betydelige konsekvenser for veterinærene. Kravene til veterinærene følger i stor grad allerede av dyrevelferdsloven og krav om forsvarlig praksis.

De veterinærene som tilbyr spesielle undersøkelsesmetoder, for eksempel øyelysing, hjerteundersøkelser, BOAS-test eller andre undersøkelser må ha spesiell kompetanse for å utøve forsvarlig praksis. Disse veterinærene må vite hvilke krav som organisasjonene stiller til undersøkelsene, og hva resultatene av undersøkelsene og testene ifølge avlsprogrammene betyr for adgangen til å bruke hundene i avl.

En konsekvens kan være økt etterspørsel av de spesielle veterinærtjenestene, og dette vil igjen kunne gi veterinærene økte inntekter. Men forslaget pålegger altså ikke veterinærer å tilby slike tjenester.

8.4. Oppsummering

Dersom dyrevelferdskrav i forbindelse med hundeavl ikke blir påbudt i forskrift vil avlen i stor grad fortsette slik den gjør i dag. Dette vil ha flere alvorlige konsekvenser for mange hunders helse og velferd. Arvelige sykdommer vil i større grad bli videreført gjennom generasjonene, redusere hundenes livskvalitet og føre til betydelig smerte og ubehag.

Visse raser har blitt avlet frem med fysiske egenskaper som kan føre til redusert livskvalitet eller kronisk ubehag. Økt innavl og påfølgende redusert genetisk mangfold kan øke risikoen for genetisk feil og arvelige sykdommer.

I tillegg vil usunn avl kunne påvirke hundenes adferd og mentale velvære. Angst, aggresjon og frykt gir også dårlig dyrevelferd. Det vil også påvirke velferden til mange avlstisper negativt, ved at oppdrettere vil ha mulighet til å sette flere kull på den enkelte tisper enn det som er dyrevelferdsmessig forsvarlig.

Vi mener derfor at forslaget i stor grad vil bidra til å fremme dyrevelferden for både avlshunder og deres avkom.

9. Send hørings svar

Hørings svar sendes inn via lenke på Mattilsynets nettside:

Alle hørings svar vil bli offentliggjort.

Høringsfrist: **(dato)**

Med hilsen

Nina Brogeland Laache
Seksjonssjef dyrevelferd

Vedlegg:

- Utkast til forskrift om velferd for hunder i forbindelse med avl
- Liste over instanser som får melding om høringen